

Monitorizarea evoluțiilor în sectorul financiar-bancar
Raport preliminar
(decembrie 2016 - mai 2017)

Chișinău, 2017

Acest raport a fost realizat în cadrul proiectului „A Case Based Approach to Fighting Grand Corruption” implementat de Transparency International - Moldova în colaborare cu IDIS Viitorul.

Conținut:

	Pag.
Introducere	3
1. Spălătoria de bani și ”furtul miliardului” (Veaceslav Negruța)	4
2. (Ne)recuperarea miliardelor convertite în datorie de stat (Veaceslav Negruța)	7
3. Proiectul Legii privind legalizarea capitalului și stimularea fiscală (Veaceslav Negruța)	8
4. Agenția de recuperare a bunurilor infracționale (Veaceslav Negruța)	10
5. Ratingul transparenței băncilor (Veaceslav Negruța)	11
6. Principalele concluzii din activitățile Kroll (Veaceslav Ioniță)	12
7. Evoluțiile sectorului financiar/bancar în primele trei luni ale anului 2017 (Veaceslav Ioniță)	15
8. Evoluțiile și perspectivele băncilor aflate sub supravegherea BNM (Veaceslav Ioniță)	18
Concluzii și recomandări	22
Anexă: investigații jurnalistice realizate în cadrul proiectului	24

Introducere

Perioada decembrie 2016 – mai 2017 a fost plină de evenimente legate direct sau indirect de sectorul financiar-bancar. Sunt de remarcat o serie de inițiative legislative care au avut ca scop de a stimula implementarea unui nou pachet de legislație financiar-bancară adoptat în octombrie 2016, ca precondiție pentru încheierea unui nou program cu Fondul Monetar Internațional (FMI), precum și înțelegerile convenite între autoritățile Republicii Moldova și partenerii de dezvoltare, în special FMI și noul acord de politici economice pentru perioada 2016-2019.

Chiar dacă mai multe rapoarte oficiale creează aparența unei implementări plenare și comprehensive a angajamentelor față de partenerii de dezvoltare pe domeniul financiar-bancar, totuși unele inițiative legislative erau cât pe ce să împiedice și să blocheze realizarea atât a obiectivelor de scurtă durată, cât și a celor strategice.

Inițiativa legislativă intitulată ”proiectul de lege privind legalizarea capitalurilor și stimularea fiscală” este cel mai elocvent exemplu din această categorie. Fiind semnat de un grup de deputați în frunte cu președintele Parlamentului Andrian Candu, proiectul a fost introdus în Parlament pe 1 decembrie 2016 fără discuții publice și fără informarea partenerilor de dezvoltare. Comunitatea experților, societatea civilă și partenerii de dezvoltare printr-un efort comun au reușit să blocheze și, ulterior, să impună retragerea acestui proiect din agenda parlamentară.

Totodată, deși Memorandumul de politici economice și financiare între FMI și Republica Moldova, aprobat la 7 noiembrie 2016, este dedicat, în mare parte, soluționării problematicei bancare, pe parcurs au intervenit mai multe declarații privind împiedicarea, tergiversarea și devierea de la angajamentele asumate de guvernanți. Astfel, declarația finală și recomandările Comitetului parlamentar de asociere UE-RM din 22 mai 2017 stipulează că acest Comitet ”... reamintește de înaltele așteptări ale cetățenilor față de procesele judiciare privitoare la fraudă bancară și de necesitatea de a-i chema în fața justiției pe toți cei răspunzători; își exprimă, prin urmare, dezamăgirea privind lipsa de progrese în dosarele penale care au urmat publicării rezultatelor primei faze a investigației Kroll; face apel la autoritățile relevante de a publica raportul Kroll în cea de-a doua fază a investigației de îndată ce va fi disponibil; subliniază faptul că toate procesele de judecată ar trebui să se desfășoare în conformitate cu standardele internaționale și ar trebui să fie transparente”.¹

Prezentul raport preliminar realizat de Transparency International - Moldova și IDIS Viitorul cuprinde rezultatele monitorizării evoluțiilor din sectorul financiar-bancar, urmare a fraudelor bancare masive care au avut loc în Republica Moldova, precum și rezultatele monitorizării recuperării fondurilor fraudate din sectorul bancar în perioada decembrie 2016 – mai 2017. Informațiile folosite provin de la instituții publice, cum ar fi BNM și Ministerul finanțelor, declarații publice făcute de către oficiali din Republica Moldova, rapoartele tematice publice elaborate de instituții și companii specializate pe investigații, materiale și declarații ale partenerilor de dezvoltare, alte surse disponibile.

¹ <http://www.parlament.md/Actualitate/Comunicatedepresa/tabid/90/ContentId/3091/Page/1/language/ro-RO/Default.aspx>

1. Spălătoria de bani și ”furtul miliardului”

Problemele sectorului financiar, în general, și ale sectorului bancar, în particular, au fost acumulate pe parcursul anilor, indiferent de partidele aflate la guvernare. Sectorul bancar din Republica Moldova este acel element care a făcut posibilă transformarea țării într-o spălătorie regională a mijloacelor financiare de proveniență dubioasă, începând cu anul 2005. De asemenea, acest sector a fost utilizat pentru stoarcerea resurselor financiare din rezervele valutare ale Băncii Naționale a Moldovei (BNM) în 2014, supranumită „furtul miliardului”, cu o convertire ulterioară a datoriilor și golurilor în datorie de stat.

Toate acestea au generat riscuri majore pentru securitatea statului, a sistemului financiar și pentru cetățeni în parte. Aceste riscuri sunt determinate de tranzitarea prin sectorul bancar și extragerea resurselor financiare ale Republicii Moldova, ale cetățenilor care muncesc inclusiv peste hotare, și plasarea lor în zone off-shore, în bănci comerciale riscante, precum și în jurisdicții aflate sub efectul sancțiunilor internaționale (Federația Rusă).

Evoluțiile recente ale sectorului financiar-bancar din Republica Moldova scot în evidență două etape distincte de erodare a siguranței sectorului, care la un moment dat s-au intercalat:

2005 - 2014 – spălătoria banilor de proveniență ilicită și dubioasă din regiune prin sistemul bancar cu ajutorul sistemului judecătoresc și sub protecția/îndrumarea/ghidarea celor de la putere;

2014 - 2016 – furtul miliardelor din sistemul bancar, inclusiv din BNM, cu o convertire ulterioară a golurilor create în datorie de stat, pusă pe umerii cetățenilor simpli, furtul fiind conceput și realizat de grupuri de interese cu participarea reprezentanților elitelor politice, în condiții de captivitate a instituțiilor statului și a conducătorilor acestora, vulnerabili și șantajabili.

”Laundromat-ul”

Conceptul „spălătoriei” este descris cu lux de amănunte în nota unui consilier prezidențial din iunie 2005. Cele descrise au fost realizate pe parcursul anilor, fapt care a contribuit la spălarea și tranzitarea a miliarde de dolari din străinătate prin sistemul bancar, cu legalizarea asigurată de justiția locală. Această schemă a lucrat până în 2004 cu băncile din Letonia. Condiția categorică impusă Letoniei la momentul aderării la Uniunea Europeană a fost transparența sectorului bancar și eliminarea spălătoriilor financiare din practica bancară. Respectiv, aceste scheme și-au găsit susținători influenți în Republica Moldova, migrând și înrădăcinându-se aici.

Principalele elemente determinante care au condus la transformarea Republicii Moldova într-o spălătorie regională de proporții sunt:

- Modificarea masivă a legislației care reglementează activitatea sectorului bancar: Legea cu privire la BNM și Legea instituțiilor financiare – 2007;
- Modificarea Codului fiscal și introducerea cotei zero la impozitul pe venit al persoanelor juridice, băncile nefiind obligate să mai raporteze proveniența veniturilor din fluxurile financiare de miliarde care urmau să tranziteze Moldova – 2007;
- Eliminarea din Codul penal a prevederilor ce țin de operațiunile cu gajul și răspunderea penală a managerilor băncilor pentru lipsuri și subevaluarea gajului – 2008 (în vigoare din mai 2009);
- Eliminarea taxei de stat stabilite ad-valorem și stabilirea unui prag maxim al taxei, ceea ce a facilitat legalizarea neobservată în instanțe a miliardelor tranzitate – 2010;
- Încercările de atac și preluare a controlului asupra BEM, inițial asupra acționarilor mici, ulterior și asupra statului, cu includerea băncii în spălătoria regională, tentative reușite definitiv în septembrie 2013, când statul a cedat benevol și ilegal pachetul majoritar de 56,1% unor reprezentanți ai grupurilor de interese (a se vedea Kroll 1 și alte rapoarte relevante făcute publice²).

În rezultatul spălătoriei regionale a resurselor financiare, cu utilizarea sistemului bancar și a sistemului judiciar din Moldova, au fost legalizate mijloace provenite din delapidări de fonduri bugetare din Rusia (cazul Magnitky prin BEM, fapt confirmat în corespondența cu autoritățile Republicii Moldova), zeci de miliarde de dolari de proveniență dubioasă din Rusia prin intermediul Moldincombank (investigațiile

² http://candu.md/files/doc/Kroll_Project%20Tenor_Candu_02.04.15.pdf

internațională și locală fiind în derulare, dar cu mare întârziere). Sunt cunoscute și alte multiple cazuri de utilizare a băncilor din Republica Moldova în privința cărora au fost pornite investigații internaționale privind spălarea de bani, delapidarea de fonduri care au aparținut persoanelor fizice și juridice din străinătate. Numărul băncilor din Republica Moldova implicate în atare scheme este în creștere.

”Furtul secolului”

Elementele determinante ale începutului furtului miliardelor din sistemul bancar al Republicii Moldova cu implicarea, susținerea și coordonarea instituțiilor de stat, a conducătorilor acestora și a exponenților politici sunt următoarele:

- BEM, deja neatractivă ca parte din spălătorie, a devenit o “minge fierbinte” în mâinile deținătorilor. Din iunie 2014, în lipsa unei supravegheri speciale instituite de BNM la BEM, începe atragerea agresivă a depozitelor bancare de la populație prin cele mai mari dobânzi oferite în sistemul bancar pentru a cere ulterior credite de urgență de la BNM;
- În iulie și septembrie 2014, se modifică legislația din domeniul bancar și financiar. Astfel, prin angajarea de răspundere a guvernului Leancă, sunt create premise legale de creditare de urgență a băncilor comerciale în dificultate de către BNM cu garanția guvernului;
- În noiembrie 2014, în ședință secretă, guvernul decide alocarea a 9,6 miliarde lei de la BNM celor trei bănci (BEM, Banca Socială și Unibank). Decizia a fost luată contrar legislației, întrucât nu a fost instituit nici organul abilitat să declare situații de criză, și nici criza nu a fost anunțată oficial;
- Raportul Kroll 1 atestă caracterul fraudulos al operațiunilor financiare dintre instituțiile bancare (nu doar cele trei enunțate mai sus, dar, cel puțin, șapte), efectuate în scopul scoaterii din sistemul bancar a miliardelor în jurisdicții dubioase și off-shore, și compensării lipsurilor din rezervele BNM;
- Este de remarcat complicitatea și coordonarea deciziilor a trei instituții autonome în aceeași zi, 27 noiembrie 2014: BNM decide asupra administrării speciale a celor trei bănci; Curtea Supremă de Justiție declară ilegală emisia de acțiuni a BEM urmare a căreia statul din acționar majoritar devine proprietar a 33% din acțiuni (septembrie 2013) și restabilește calitatea de acționar majoritar a statului; Consiliul Concurenței decide inițierea unei investigații privind ajutorul de stat prin creditarea de la BNM a celor 3 bănci. De fapt, prin aceste acțiuni concertate, statului i-au fost transmise datoriile și „gaura” de la BEM;
- Pe 28 noiembrie 2014, cu mare întârziere și evitând etapa de supraveghere specială, prevăzută de Legea instituțiilor financiare, BNM introduce administrarea specială și la BEM, și la Banca Socială, când resursele financiare erau extrase deja din bănci;
- Din raportul BNM se atestă că mai puțin de jumătate din resursele oferite celor trei bănci în 2014-2015 au fost folosite conform destinației – pentru acoperirea depozitelor persoanelor fizice.³ Cealaltă parte a fost utilizată în alte scopuri, inclusiv pentru a crea venituri nemeritate din speculații valutare în primele 6 luni ale anului 2015;
- Prin a doua decizie secretă, în martie 2015, guvernul Gaburici a alocat încă 5,4 miliarde lei pentru acoperirea și achitarea depozitelor persoanelor fizice.

Ca urmare, au fost extrase miliardele de lei din băncile comerciale, iar apoi și din rezervele valutare ale statului. Ulterior, în octombrie 2016, consecințele financiare au fost transpuse pe seama statului, fiind emise titluri mobiliare de stat în valoarea garanțiilor emise pentru acoperirea fraudelor bancare, în sumă de 13,2 miliarde lei.⁴

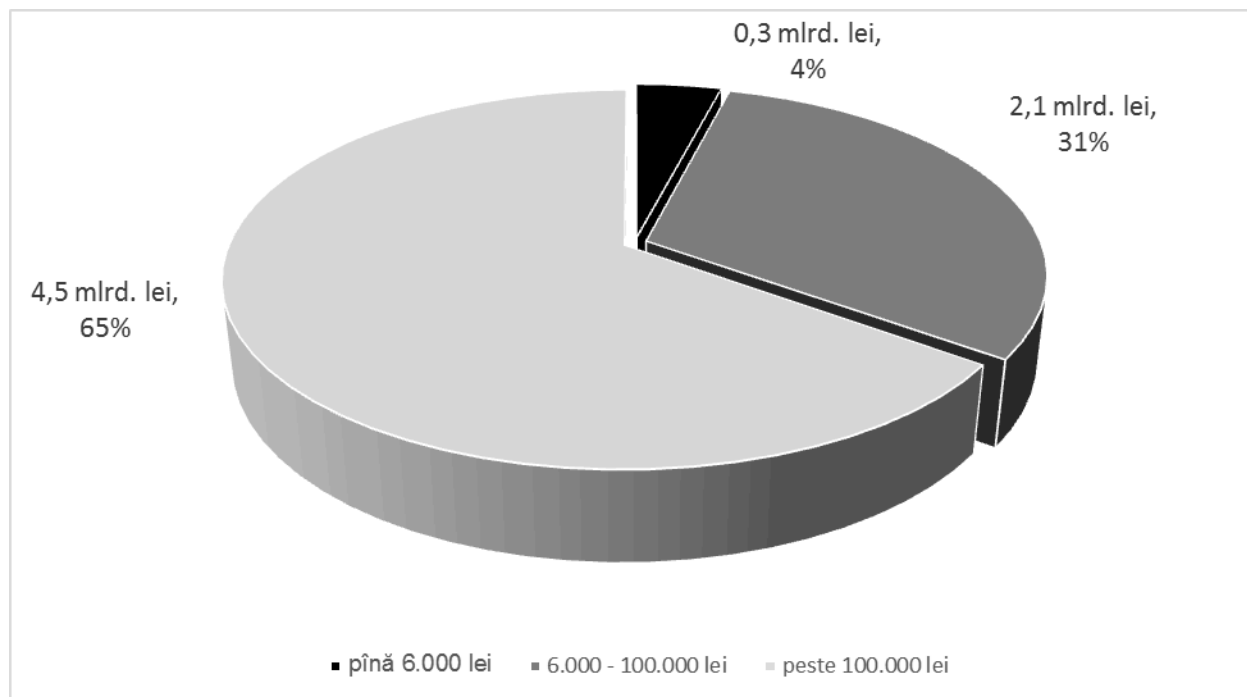
³ <http://bnm.org.ro/content/informatie-cu-privire-la-banca-de-economii-sa-bc-banca-sociala-sa-si-bc-unibank-sa>

⁴ Legea nr. 235 din 03.10.2016 privind emisiunea obligațiunilor de stat în vederea executării de către Ministerul Finanțelor a obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat nr. 807 din 17 noiembrie 2014 și nr. 101 din 1 aprilie 2015, <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=366948>

În octombrie 2014, conform datelor BNM, depozitele totale ale persoanelor fizice în BEM, Banca Socială și UniBank constituiau 6,85 miliarde lei, cea ce reprezintă două ori mai puțin decât garanțiile oferite de Guvern.

Dacă examinăm structura depozitelor în aceste 3 bănci, observăm că 65% din sumă sau 4,46 miliarde lei constituie depozitele care depășesc suma de 100 mii lei pe un singur cont.

Depozitele în BEM, Banca Socială și Unibank, după mărimea lor, în miliarde lei și ca % în total, octombrie 2014

Din datele oferite de BNM, observăm că din totalul depozitelor de 6,85 miliarde lei, doar 279,7 milioane lei sunt depozite ale persoanelor care cad sub incidența Legii privind garantarea depunerilor. Aceste depozite reprezintă 4% din totalul depozitelor și doar 2% din suma garanțiilor Guvernului. Mai mult această sumă era și trebuia plătită conform legii din Fondul de garantare a depozitelor.

Argumentul că garanția s-a oferit pentru protecția deponenților nu este plauzibilă. Din numărul total al conturilor deținute de către deponenți, care la acea dată era de circa 2,4 milioane conturi, peste 2,3 milioane de conturi, sau 96% din deponenți, aveau sume mai mici de 6 mii lei.

Guvernul și-a argumentat deciziile de emitere a garanțiilor cu acești 2,3 milioane de conturi ale deponenților bancari, care urmau legal să obțină banii înapoi, pentru a întoarce și depunerile celor care dețineau în cont sume mai mari.

Acceptăm ideea oportunității dezbaterilor privind restituirea depunerilor și celor care dețineau sume în cont de până la 100 mii lei. În luna octombrie 2014 numărul lor se ridica la 75,8 mii persoane și ei dețineau 2,1 miliarde lei.

Este însă suspectă lista persoanelor fizice care dețineau sume mai mari de 100 mii lei în bănci, numărul acestora încă urmează a fi stabilit și făcut public deoarece aceștia dețineau la acel moment peste 4,4 miliarde lei. Nu există o explicație economică din ce cauză statul ar fi trebuit să acopere cu garanție aceste mijloace ale celor care au depus în bănci sume de sute sau chiar milioane de lei, dacă Legea cu privire la garantarea depozitelor în sectorul bancar nu prevede aceste garanții acoperite sută la sută.

Din totalul de 13,4 miliarde lei putem găsi o justificare plauzibilă doar pentru o sumă de 2,4 miliarde lei care reprezintă suma depozitelor persoanelor fizice de până la 100 mii lei. Această sumă putea fi recuperată ulterior din vânzarea activelor acestor trei bănci.

2 (Ne)recuperarea miliardelor convertite în datorie de stat

În octombrie 2016 guvernul și-a angajat răspundere prin adoptarea unui pachet de legi pentru convertirea garanțiilor emise anterior (în noiembrie 2014 și martie 2015), în sumă totală de 13,4 miliarde lei, în datorie de stat.⁵ Chiar dacă au existat și alte opțiuni de remediere a acestei probleme sensibile, guvernarea a transpus povara deciziilor proprii pe umerii contribuabililor pentru următorii 25 de ani, sub pretextul unei necesități stringente și a ”recomandărilor FMI”. În nota informativă la proiectul de lege se menționa că mijloacele recuperate în urma investigațiilor fraudelor din sectorul bancar vor diminua această povară.

Totodată, conform dispozițiilor prim-ministrului Pavel Filip, pe pagina web a Ministerului Finanțelor a fost plasată o rubrică care trebuia să informeze publicul despre mijloacele recuperate. Însă, această rubrică este, mai degrabă, o formă de dezinformare despre procesul recuperării mijloacelor fraudate, întrucât reflectă, de facto, mijloacele financiare obținute de administratorii de insolabilitate a băncilor aflate în procedură de lichidare

Este de remarcat faptul că procesul de recuperare a fondurilor fraudate în sectorul bancar și procedura de insolabilitate în care se află cele trei instituții bancare din octombrie 2015 – sunt procese distincte, reglementate de legi diferite. Experții din domeniu au atenționat asupra incorectitudinii plasării pe pagina web a ministerului a informațiilor care nu au nimic cu procesele de administrare, supraveghere, lichidare, recuperare a activelor fraudate și alte procese conexe.

Chiar dacă guvernanții au încercat să interpreteze datele într-o manieră convenabilă lor, statistica privind datoria de stat internă arată clar: din momentul convertirii mijloacelor financiare ale BNM și ale celor trei bănci în datorie internă de stat stocul datoriei de 13,4 miliarde lei a rămas neschimbat până la 31 martie 2017. Deci, **nici un leu n-a fost recuperat din mijloacele fraudate în sectorul bancar** în anii 2014-2015 și suma datoriei interne transpuse prin Legea 235 din 03.10.2016 nu s-a redus pe parcursul a jumătate de an de aplicare a acestei legi.⁶

⁵ Ibidem.

⁶ http://mf.gov.md/files/files/Datoria%20de%20Stat/buletine/2017/Buletin%20statistic%20lunar%2003_2017%20-%20extern.pdf

3. Proiectul Legii privind legalizarea capitalului și stimularea fiscală

În decembrie 2016, un grup de deputați în frunte cu Andrian Candu, președinte al Parlamentului Republicii Moldova, a venit cu o inițiativă legislativă privind liberalizarea capitalului și stimularea fiscală, cunoscută sub denumirea ”amnistia capitalurilor obținute ilegal”. Proiectul a fost înregistrat în Parlament pe 1 decembrie 2016, când la Chișinău se afla misiunea FMI condusă de șefa misiunii Ivana Vladcova-Hollar. Proiectul a fost discutat în Parlament fără a respecta rigorile transparenței decizionale, precum și fără a fi consultat cu partenerii de dezvoltare, chiar dacă noul acord cu FMI abia intrase în vigoare, iar orice proiecte noi care nu sunt conforme sau prezintă risc pentru implementarea acordului cu FMI nu pot fi promovate decât printr-un dialog cu partenerii.⁷

Mai mult, ulterior, după ce subiectul a ajuns în spațiul public, s-a constatat că nici unul dintre semnatarii acestui proiect nu cunosc esența acestuia. Membrii guvernului au evitat să comenteze proiectul.

La 12 decembrie 2016, reprezentanții societății civile au lansat o declarație referitoare la proiectul de lege în cauză, considerând ”inadmisibilă adoptarea proiectelor de legi nr. 451 și nr. 452, întrucât ele legalizează ilegalități și compromit eforturile de combatere a corupției și de edificare a unui stat de drept în Republica Moldova. Prin adoptarea proiectelor de legi nr. 451 și nr. 452 va deveni imposibilă tragerea la răspundere a persoanelor juridice și fizice, în special a demnitarilor publici, care nu au declarat sau au declarat la valori reduse averea. Pe de altă parte, această inițiativă reduce la zero eficiența Pachetului de integritate votat de Parlament cu doar câteva luni în urmă și raportat de autorități ca fiind un mare succes în combaterea corupției. Mai mult, aceasta va permite demnitarilor corupți să își păstreze funcțiile publice și descurajează funcționarii și contribuabilii onești. De asemenea, proiectul de lege nu conține o justificare convingătoare. Argumentarea proiectului este pur declarativă, fără estimări ale impactului și fundamentare economico-financiară”.⁸

La 14 decembrie 2016, autorii proiectului de lege au organizat dezbateri în încercarea de a legaliza procedura de promovare a acestuia. La 15 decembrie, Președintele Parlamentului, Andrian Candu, a solicitat FMI o expertiză a proiectului, pe fundalul deconspirării intențiilor guvernanților de a adopta legea pe ascuns și a creșterii îngrijorărilor în rândul societății civile și a organizațiilor internaționale. La 16 decembrie, proiectul a fost adoptat de către parlamentari în prima lectură cu remarca președintelui Parlamentului: „Nu este perfect, dar va fi îmbunătățit”.

În perioada următoare, 19 decembrie 2016 - 17 ianuarie 2017 au avut loc mai multe întrevederi ale reprezentanților societății civile, mediului de experți cu reprezentanții instituțiilor financiare internaționale și cele diplomatice acreditate la Chișinău, la care au fost reiterate riscurile ce le implică acest proiect și eventualele consecințe, precum și inadmisibilitatea adoptării unei astfel de legi.

Între timp, într-o Notă de poziție pe marginea inițiativei legislative privind amnistia fiscală și de capital, formulată și susținută de către un grup de experți economici și juridici, au fost reiterate riscurile pe care le implică acest proiect de lege: ”riscurile țin de compromiterea principiului statului de drept, compromiterea luptei cu corupția și creșterea riscurilor de corupție în sectorul public, legalizarea spălării de bani și a evaziunii fiscale, erodarea și mai mare a imaginii sectorului bancar și răcirea relațiilor cu partenerii de dezvoltare”.⁹

Urmare a discuțiilor cu reprezentanții instituțiilor internaționale și corpului diplomatic, aceștia și-au expus preocupările vis-a-vis de proiectul de lege, în particular:

- Oficiul Băncii Mondiale la Chișinău: ”Experiența internațională arată că implementarea completării declarațiilor pe avere în strictă conformitate cu prevederile Pachetului de integritate adoptat anul acesta, ar putea fi un instrument eficient în combaterea corupției. La examinarea proiectului nou,

⁷ <http://parlament.md/ProcesulLegislativ/Proiectedeactelelegislative/tabid/61/LegislativId/3503/language/ro-RO/Default.aspx>

⁸ <http://www.transparency.md/index.php/2016/12/12/adoptarea-proiectului-legii-privind-liberalizarea-capitalului-submineaza-eforturile-anticoruptie/>

⁹ <http://www.expert-grup.org/ro/biblioteca/item/1356-nota-de-pozitie-amnistia-fiscala-si-de-capital>

însă, noi am constatat un șir de riscuri de integritate, despre care am informat Guvernul la 15 decembrie, 2016.”

- Reprezentantul permanent al FMI la Chișinău : „Principiile care stau la baza proiectului de lege privind liberalizarea capitalului și stimularea fiscală vin, aparent, în contradicție cu obiectivele trasate în programul de reforme economice al autorităților susținut de FMI. Proiectul de lege, în forma curentă, ar duce la periclitatea măsurilor de combatere a corupției și ar pune piedici în lupta cu spălarea banilor și fraudele.”
- Șeful Delegației UE la Chișinău, Pirkka Tapiola: „Încă studiem acest proiect împreună cu echipa. Vă asigur că suntem în contact strâns cu FMI și Banca Mondială. Îngrijorările lor sunt și îngrijorările noastre. Suntem în contact și cu autoritățile privind această problemă.”

Totodată, reprezentanții societății civile au făcut un apel către guvernul SUA: ”Organizațiile societății civile consideră inadmisibilă adoptarea proiectului de lege privind liberalizarea capitalului și stimularea fiscală pe motiv că aceasta legalizează ilegalități, este o formă legalizată de spălare a banilor, discreditează reforma anti-corupție și procesul de edificare a unui stat de drept în Republica Moldova. Având în vedere faptul că Congresul SUA a susținut propunerea Președintelui SUA de a extinde aplicabilitatea Actului Magnitsky la nivel global față de persoane și guverne care au admis și au beneficiat inclusiv de pe urma actelor de corupție, solicităm respectuos Guvernului și altor autorități oficiale ale Statelor Unite ale Americii să ia atitudine și să își expună opinia vis-a-vis de inițiativa legislativă privind „liberalizarea capitalurilor” în Republica Moldova (în esență: amnistia ilegalităților rezultate inclusiv din acte de corupție), prin prisma Actului Magnitsky. Cu atât mai mult că în cazul adoptării unei astfel de legi Republica Moldova ar putea deveni un centru de atracție pentru legalizări de ilegalități la nivel regional și mondial, obstrucționând astfel aplicarea Actului Magnitsky”.¹⁰

În context este de remarcat și Raportul de expertiză al Centrului Național Anticorupție prezentat președintelui Parlamentului în care s-a menționat ”... conceptul liberalizării capitalului devine echivalent cu cel al legalizării capitalului din afara circuitului legal, apropiindu-se de un concept al spălării banilor de proveniență infracțională”.¹¹

Mai multe entități au solicitat autorităților să-și retragă din agenda parlamentară acest proiect. Printre primii a făcut acest apel Transparency International și reprezentanța sa din Moldova, care a solicitat legiuitorilor ”să retragă proiectele de legi înaintate recent Parlamentului care vor scuti de răspundere demnitarilor, oamenii de afaceri și funcționarii corupți la declararea activelor și proprietăților, chiar dacă acestea au fost obținute ilicit. Transparency International, de asemenea, face apel la partenerii internaționali ai Republicii Moldova să facă presiune asupra guvernanților pentru a retrage proiectele de legi. Republica Moldova a primit în noiembrie 2016 prima tranșă din creditul de 179 mil. \$ de la Fondul Monetar Internațional cu mențiunea combaterii corupției. Obținerea tranșei următoare a finanțării trebuie să fie condiționată de retragerea legilor vizate.”¹²

În perioada aflării la Chișinău, 14-28 februarie 2017, misiunea FMI a prezentat autorităților și autorilor proiectului o expertiză complexă și multidimensională a acestuia. Spre finele misiunii, la 28 februarie unul dintre autorii proiectului, președintele Parlamentului, a fost nevoit să constate că în urma mai multor expertize s-au stabilit deficiențe tehnice ale proiectului, astfel documentul a fost retras total.¹³

Doar cu retragerea acestui proiect care implica mai multe riscuri și regrese în dialog intern și extern, echipa misiunii FMI a ajuns la un acord cu autoritățile Republicii Moldova, iar guvernul de la București a pornit procedura de debursare a celei de-a doua tranșă din ajutorul financiar rambursabil.

¹⁰ <http://www.transparency.md/index.php/2017/01/12/apel-al-reprezentantilor-societatii-civile-catre-guvernul-statelor-unite-ale-americii/>

¹¹ <http://parlament.md/ProcesulLegislativ/Proiectedeactelegislative/tabid/61/LegislativId/3503/language/ro-RO/Default.aspx>,
<https://europasscenter.files.wordpress.com/2017/02/452-2016-aviz-cna.pdf>

¹² <http://www.transparency.md/index.php/2017/02/07/no-amnesty-for-corruption-in-moldova/>

¹³ <http://agora.md/stiri/28746/proiectul-legii-privind-liberalizarea-capitalului-si-amnistia-fiscala--retras-din-parlament>

4. Agenția de recuperare a bunurilor infracționale

La începutul anului 2017, în agenda parlamentară au fost incluse câteva proiecte de legi ce țin de recuperarea bunurilor infracționale: proiectul legii privind Agenția de recuperare a bunurilor infracționale (ARBI), proiectul legii de modificare și completare a unor acte legislative (Codul de procedură penală, Codul penal, Legea cu privire la Centrul Național Anticorupție, Legea statului ofițerului de urmărire penală).

Analiza juridică internațională a cadrului legal și a practicilor în domeniu a fost realizată de Institutul Basel pentru Guvernanță și PNUD Moldova prin elaborarea unui studiu analitic cu privire la mecanismele de recuperare și confiscare a activelor în Republica Moldova.¹⁴

Proiectul legii ARBI a fost adoptat în martie 2017. Astfel, a fost prevăzută crearea unei agenții cu statut de subdiviziune autonomă specializată în cadrul CNA, definite atribuțiile și drepturile acesteia. Totodată, a fost stabilită și modalitatea de lucru în vederea desfășurării activității de recuperare a bunurilor infracționale pe dosarele penale în cadrul cărora se investighează una sau mai multe infracțiuni dintre care cel puțin una este de competența CNA și Procuraturii Anticorupție.

Atribuțiile ARBI includ, în particular:

- efectuarea investigațiilor financiare paralele și întocmirea proceselor-verbale de consemnare a rezultatelor acestora, precum și indisponibilizarea bunurilor infracționale în condițiile Codului de procedură penală;
- evaluarea și administrarea bunurilor infracționale indisponibilizate;
- ținerea evidenței cu privire la bunurile infracționale indisponibilizate, inclusiv în baza solicitărilor din partea autorităților competente străine;
- negocierea repatrierii bunurilor infracționale;
- cooperarea internațională și schimbul de informații cu autoritățile competente străine;
- colectarea și analiza datelor statistice referitoare la infracțiunile prevăzute de legea dată.

Potrivit legii, sunt prevăzute câteva etape ale procesului de recuperare a bunurilor infracționale: urmărirea bunurilor infracționale și acumularea probelor; indisponibilizarea bunurilor (sechestre, înghețare); confiscarea bunurilor și acordarea despăgubirilor; restituirea (întoarcerea bunurilor).

Agenția de Recuperare a Bunurilor Infracționale urmează să comunice cu autoritățile competente străine referitor la valoarea bunurilor infracționale repatriate în Republica Moldova sau, după caz, în alte state, având în vedere contribuția și cheltuielile suportate în legătură cu urmărirea bunurilor infracționale, acumularea probelor, indisponibilizarea, administrarea și valorificarea bunurilor infracționale indisponibilizate sau confiscate, pe bază de reciprocitate sau în conformitate cu prevederile acordurilor internaționale.

Având în vedere avansarea investigațiilor internaționale efectuate de către Kroll și Steptoe&Johnson pe cazul fraudelor în sectorul bancar, ARBI va avea un rol important în recuperarea bunurilor obținute ilegal. Dar până atunci este necesară o implicare mai activă a instituțiilor naționale de investigații pentru ca efortul companiilor străine de investigații să conducă la inițierea proceselor judiciare, atât pe intern, cât și pe extern. Acest efort conjugat ar crește probabilitatea și ponderea recuperării mijloacelor fraudate din sectorul bancar.

14

http://www.cna.md/public/files/studii_si_analize/Studiu_analitic_cu_privire_la_mecanismele_de_recuperare_i_confiscare_a_activelor_in_Republica_Moldova_Pedro_Gomes_Pereira_Institutul_Basel.pdf

5. Ratingul transparenței băncilor

Conform Acordului de politici economice și financiare cu FMI, aprobat în noiembrie 2016, BNM a pornit un proces complex de identificare și evaluare a beneficiarilor finali de proprietăți în sistemul bancar. Acest proces trebuie, în cele din urmă, să permită asigurarea transparenței totale a acționarilor reali în băncile din Republica Moldova.

În pofida eforturilor de îmbunătățire a legislației și a instrumentarului pus la dispoziția BNM, transparența acționarilor și beneficiarilor băncilor din Moldova rămâne o problemă sensibilă. FMI în primul raport de monitorizare, după aprobarea acestuia de către Consiliul director al FMI la 28 aprilie 2016, constată că s-a reușit relativ puțin în transparentizarea acționariatului băncilor comerciale din Moldova, subiectul rămânând o prioritate în programul între Republica Moldova și FMI 2016-2019. De remarcat că procesul de evaluare și transparentizare a tuturor băncilor trebuie să fie finalizat către finele anului 2017.

Totodată, un rating elaborat de către Expert-grup¹⁵ grupează toate băncile comerciale în dependență de gradul de transparență a proprietarilor de acțiuni. Potrivit acestui rating, cele mai transparente bănci sunt cele cu capital preponderent străin.

Denumirea băncii	Punctaj	Interpretarea
BCR Chișinău SA EXIMBANK – Gruppo Veneto Banca SA MobiasBanca – Groupe Societe Generale SA ProCreditBank SA	***** 5 stele	Transparență foarte înaltă, despre marea majoritate a acționarilor există volume mari de informații publice care confirmă calitatea și valoarea lor pentru bancă.
COMERTBANK SA EuroCreditBank SA FinComBank SA Moldinconbank SA MAIB SA	**** 4 stele	Nivel înalt de transparență, există un volum semnificativ de informație despre majoritatea acționarilor băncii.
ENERGBANK SA VICTORIABANK SA	*** 3 stele	Nivel mediu de transparență, despre unii acționari există puțină informație publică sau ei nimeresc în unele grupuri de risc.
-	** 2 stele	Nivel scăzut de transparență, o cotă semnificativă de acțiuni este deținută de persoane despre care există puține informații sau care intră în categorii de risc, sau banca a comis erori în informația dezvăluită.
-	* 0 stea	Nivel foarte scăzut de transparență, marea majoritate a acțiunilor sunt deținute de persoane despre care nu există informație sau care intră în categoriile de risc, sau banca nu a dezvăluit informația despre acționari în conformitate cu prevederile legislației sau a comis erori în informația dezvăluită.

¹⁵ <http://expert-grup.org/ro/biblioteca/item/1420-ratingul-transparenței-acționarilor-băncilor-din-moldova-aprilie-2017>

6. Principalele concluzii din activitățile Kroll

Pentru a nu prejudicia ancheta autorităților din Moldova, compania Kroll nu dezvăluie informațiile privind mersul investigației sale. Totodată, subiectul delapidării banilor din cele trei bănci vizate, BEM, Banca Socială și Unibank, prezintă un interes public sporit, lipsa de informare fiind interpretată de societate drept o lipsă de voință a autorităților de a investiga cazul și a recupera banii. În asemenea condiții compania Kroll a prezentat o Notă informativă privind mersul investigației, care, deși este sumară, permite de a face anumite concluzii.

Astfel, în baza Notei informative a companiei Kroll, putem conchide că a existat un grup de zeci de companii, care au organizat în mod concertat o schemă de fraudare a sistemului bancar pe parcursul a mai multor ani, prin intermediul contractării creditelor dubioase. Iar BNM, având la dispoziție instrumente legale necesare (de monitorizare, evaluare și de intervenție), nu a asigurat depistarea și contracararea acestor fraude. În acest context este de remarcat că în Republica Moldova încă mai persistă riscul de contractare a creditelor fără intenții de rambursare.

Companiile implicate în delapidarea banilor din sistemul bancar prin intermediul creditelor frauduloase aveau și un mecanism de spălare a banilor bine pus la punct și n-au întâmpinat careva impedimente din partea organelor competente din Moldova.

Chiar dacă au fost depuse eforturi pentru a proteja sistemul bancar din Republica Moldova și pentru a transparentiza acționarii, escrocii au putut injecta în sistemul bancar bani spălați proveniți din scheme de creditare frauduloase. Altfel spus, a fost posibilă procurarea unor bănci din contul mijloacelor extrase/creditelor nerambursate acestor bănci.

Compania Kroll a constatat existența unor acțiuni concertate a câtorva bănci comerciale care au facilitat și făcut posibilă realizarea jafului bancar din noiembrie 2014. Aceste acțiuni concertate nu au fost contracarate nici de BNM, nici de Consiliul Concurenței, nici de SIS sau de alte autorități abilitate. Astfel, pe parcursul a mai multor ani a fost posibilă organizarea și implementarea unei scheme frauduloase care a inclus: excrocherii cu credite, spălare de bani, acțiuni concertate de creditare reciprocă între trei bănci, fără ca acestea să fie observate și contracarate de autoritățile abilitate.

Aceste concluzii care pot fi deduse din Nota companiei Kroll arată cât de vulnerabilă este economia Republicii Moldova, banul public și cât de slabe sunt instituțiile statului în fața unor asemenea provocări.

Totodată, sunt de remarcat și constatările Kroll că banii fraudăți din sistemul bancar erau trecuți prin ”spălătorii”, iar apoi aduși fără nici un impediment în țară ca ”investiții străine”. Autoritățile abilitate naționale s-au arătat a fi neputincioase în depistarea unor astfel de ”investiții”. În acest context, ar fi necesară o investigație separată pentru a identifica de câte ”investiții străine” de acest gen a ”beneficiat” Republica Moldova în ultimii 25 de ani.

Din Nota companiei Kroll este de reținut și faptul că autoritățile naționale au încheiat o serie de acorduri de cooperare cu diverse țări și instituții internaționale sau naționale, care facilitează obținerea informațiilor, identificarea localizării banilor, iar pe viitor vor facilita posibilitatea recuperării mijloacelor. Crearea recentă a unei structuri specializate de urmărire financiară ar trebui să accelereze procesul de identificare și recuperare a resurselor fraudate.

Până în prezent compania de investigații Kroll a stabilit că grupul de companii afiliate lui Șor au sustras din sistemul bancar circa 600 mil. USD, inclusiv 530 mil. USD au fost identificate și localizate. În spațiul public a fost vehiculată o altă sumă – un miliard de USD. Pentru a preciza valoarea mijloacelor care trebuie recuperate, vom detalia în continuare cele 5 tipuri de debitori ai băncilor falimentare.

Cele cinci tipuri de mijloace care urmează a fi recuperate

Informația vehiculată în spațiul public precum că în 2014 din sistemul bancar a fost furat, cel puțin, UN miliard de USD ar putea fi confirmată prin mărimea garanțiilor oferite de Guvern în acea perioadă.

Autoritățile publice au informat că până în prezent a fost recuperat aproape un miliard de lei (cca 50 milioane USD)¹⁶. În același timp, ministrul finanțelor a declarat recent că nici un ban din cei fraudăți nu a fost recuperat¹⁷. Aceste informații contradictorii derutează opinia publică.

Pentru a înțelege mai ușor ce sumă a fost fraudată din sistemul bancar și ce anume trebuie de recuperat, s-a pornit de la divizarea în cinci grupe distincte a banilor care urmează a fi recuperați.

Tipul banilor de recuperat / Instituția de bază responsabilă de recuperarea banilor		Bani fraudăți de grupul companiilor Șor	Bani fraudăți prin credite frauduloase, diverse grupări și companii	Bani recuperați de la creditele compromise sau dificil de recuperat	Bani recuperați de la creditele oferite persoanelor de bună credință	Bani recuperați de la vânzarea activelor BEM-UB-BS	TOTAL
		Kroll, CNA	CNA	Administratori insolabilitate, BNM, Guvern	Administratori insolabilitate, BNM, Guvern	Administratori insolabilitate, BNM, Guvern	
		I	II	III	IV	V	
Etapile de recuperare		Bani fraudăți		Bani investiți			
I	Suma estimativă spre recuperare. Perioada de investigație 2014-2017	600	100-300	50-100	50-150	100	
II	Suma de bani și bunuri materiale care poate fi recuperată real. Perioada de recuperare 2015-2020	550-600	80-250	50-100	50-150	100	
III	Suma de bani obținută din recuperarea banilor din conturi și vânzarea bunurilor recuperate 2015-2025	400-550	50-200	20-70	30-150	30-80	

Notă: calculele sunt estimative și urmează a fi actualizate pe parcursul obținerii datelor oficiale de la autorități.

Banii care urmează a fi recuperați pot fi clasificați în două grupe/categorii distincte:

1. Bani fraudăți, care au fost sustrași din bancă prin intermediul diverselor scheme de excrocherie, recuperarea lor fiind subiect al anchetelor penale;
2. Bani investiți, care reprezintă activele băncilor lichidate BEM-Unibank-Banca Socială, fie sub formă de credite oferite, fie sub formă de bunuri deținute. Recuperarea acestor bani are loc potrivit procedurilor legale caracteristice unor relații economice standard. Este de menționat că în prezent sunt recuperați banii anume din această categorie.

În prima categorie de bani fraudăți cu tentă criminală pot fi distinse două tipuri de debitori:

- grupul companiilor Șor, care conform Notei informative Kroll a sustras fraudulos din sistemul bancar circa 600 milioane USD;

¹⁶ <https://deschide.md/ro/stiri/economic/11464/Contorul-lui-Filip-tot-mai-aproape-de-primul-miliard-recuperat.htm>

¹⁷ <http://www.moldnews.md/rom/news/85530>

- alte grupări criminale, care pe parcursul a mai multor ani au sustras în mod organizat și fraudulos bani din aceste trei bănci. CNA și Procuratura Anticorupție au pe rol mai multe cauze penale care vizează alte companii decât cele din grupul Șor. În acest context urmează de stabilit în câte grupări erau ele organizate și care este suma de bani, care trebuie urmărită de CNA și Procuratura Anticorupție. În opinia noastră, suma fraudată de alte companii ar putea varia de la 100 până la 300 milioane USD.

A doua categorie presupune recuperarea banilor prin utilizarea pârgghiilor economice și judiciare în cazul unor litigii de ordin economic:

- cu debitori/companii de bună credință, însă cu dificultăți financiare, care au credite compromise și nu au capacitatea de a le restitui. Acești bani pot fi recuperați prin proceduri de insolabilitate, preluarea de active și vânzarea lor;
- cu debitori/companii care au contractat credite de la bancă și nu au probleme în restituirea lor la termen;
- banii care vor fi recuperați din vânzarea bunurilor din proprietatea băncilor în proces de lichidare.

În cazul fiecărui grup de debitori sau bani spre recuperare vor exista, cel puțin, 3 etape distincte de recuperare.

La prima etapă trebuie evaluată suma care urmează a fi urmărită și recuperată. Această informație poate fi obținută din documentația primară existentă la băncile vizate. La această etapă pot interveni diverse obstacole legate de calitatea datelor existente și de sistemul de securitate a datelor din BEM-Unibank-Banca Socială.

La etapa a doua trebuie identificați banii și bunurile care urmează a fi recuperate. Cele mai mari probleme ar putea fi cu banii fraudati din primele două grupe de debitori și parțial cu banii din grupul trei de debitori. Totodată identificarea banilor și bunurilor nu este suficientă. Urmează o etapă dificilă de procese de judecată, prin care Republica Moldova va trebui să-și revendice drepturile asupra lor. Este dificil de estimat la această etapă capacitatea reală de recuperare a acestora prin proceduri judiciare, dar obiectivul ar fi 60-80%.

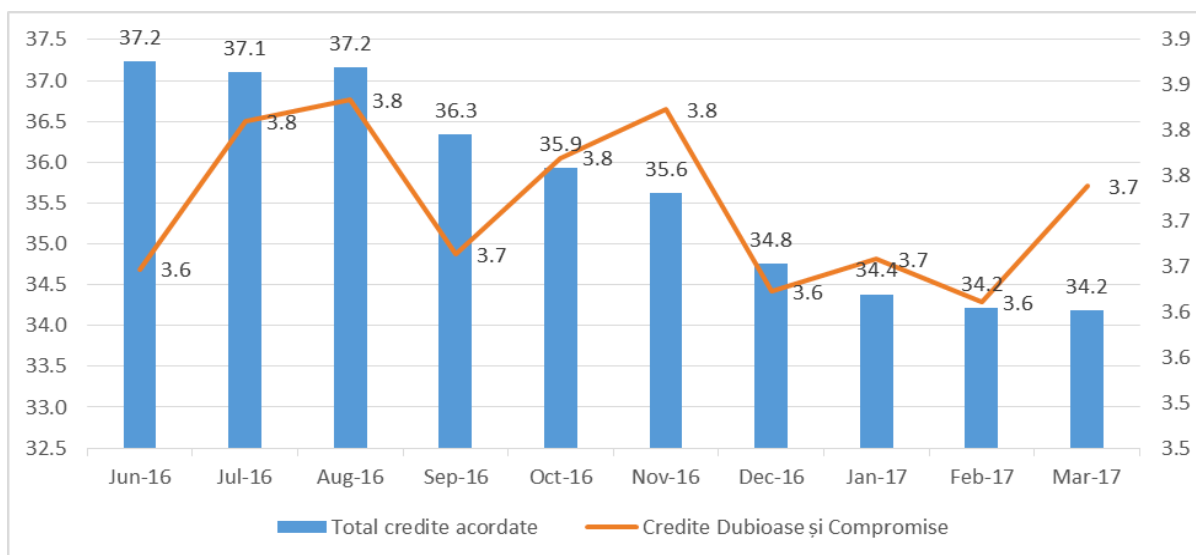
La etapa a treia banii vor fi recuperați prin vânzarea bunurilor obținute. În dependență de strategia de recuperare, mecanismele utilizate și corectitudinea persoanelor responsabile de vânzarea activelor suma obținută poate varia de la 10 până la 80% din valoarea bunului vândut.

7. Evoluțiile sectorului financiar-bancar în primele trei luni ale anului 2017

Sectorul financiar-bancar se află într-o etapă dificilă de recuperare după criza din 2014, care a scos în evidență problemele sistemice pe care le întâmpină băncile: insuficiența de transparență a acționarilor și beneficiarilor efectivi, proceduri vagi de oferire a creditelor, management slab, proceduri de control și audit interne slabe, etc.

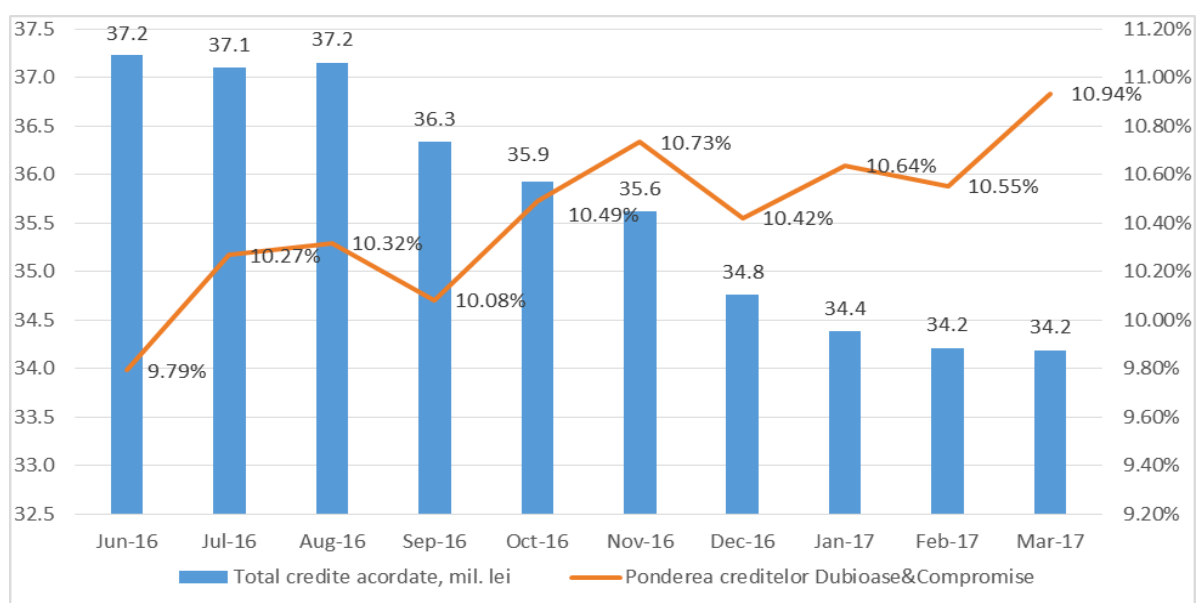
În primele luni ale anului 2017 sectorul bancar se află în continuă dificultate, volumul de credite acordate economiei este în scădere, reducându-se pe parcursul unui an cu peste 3 miliarde lei. Totodată, volumul de credite dubioase/compromise rămâne neschimbat, ceea ce permite să conchidem că băncile pierd clienții de bună credință, însă nu pot rezolva probleme cu clienții răuplatnici.

Creditele acordate de către sectorul bancar, miliarde lei.

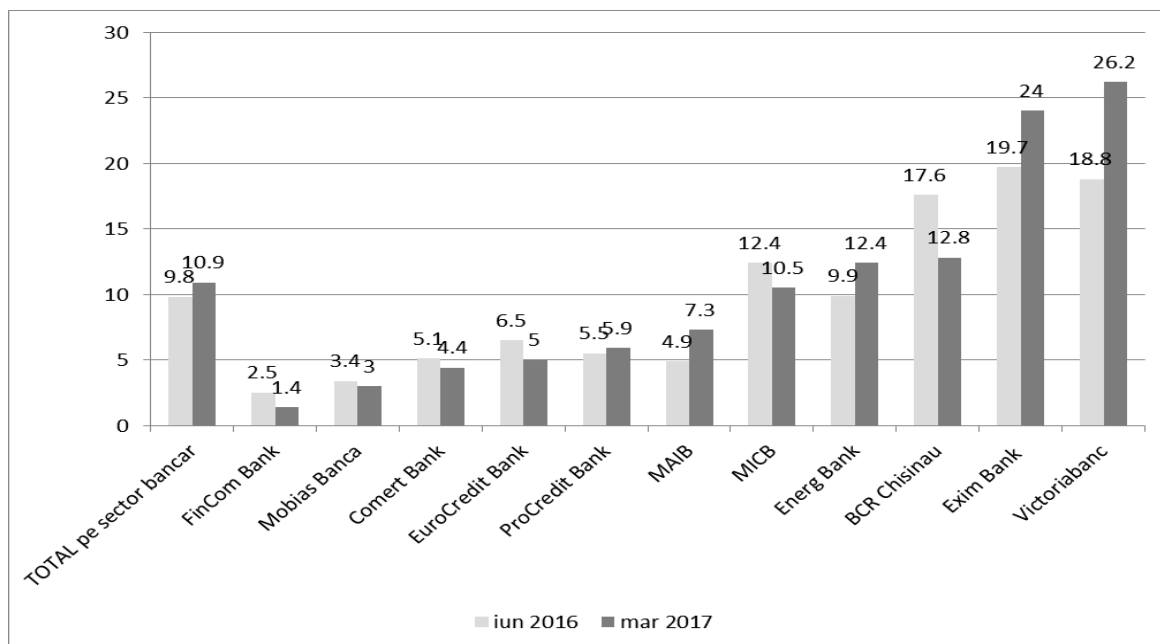
Descreșterea cererii pentru credite din partea afacerilor și populației, precum și gestionarea neconformă a portofoliilor de credite au determinat creșterea ponderii creditelor proaste de la 9,8% în iunie 2016 la circa 11% în martie 2017.

Evoluția creditelor acordate în economie și modificarea ponderii creditelor dubioase & compromise.

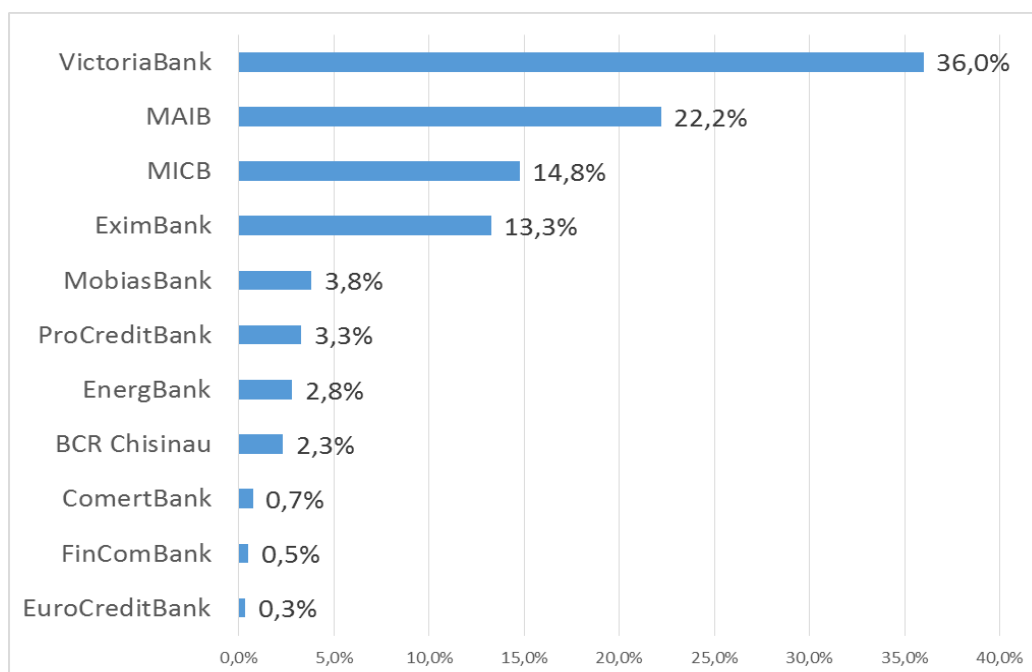
Situația este alarmantă, în special atunci când analizăm ponderea creditelor proaste pe fiecare bancă. Astfel, pe parcursul unui an s-a înrăutățit considerabil situația la Victoriabank, unde ponderea creditelor proaste s-a majorat de la 18,8% în iunie 2016 până la 26,2% în martie 2017. Este de remarcă faptul că Victoriabank este una din cele 3 bănci aflate în proceduri speciale impuse de către BNM. La celelalte două bănci aflate sub supravegherea BNM (MAIB și MICB), ponderea creditelor proaste este mai mică decât media pe sistemul bancar, iar la MICB se atestă o ușoară îmbunătățire a portofoliului de credite.

Ponderea creditelor dubioase și compromise în totalul creditelor acordate.

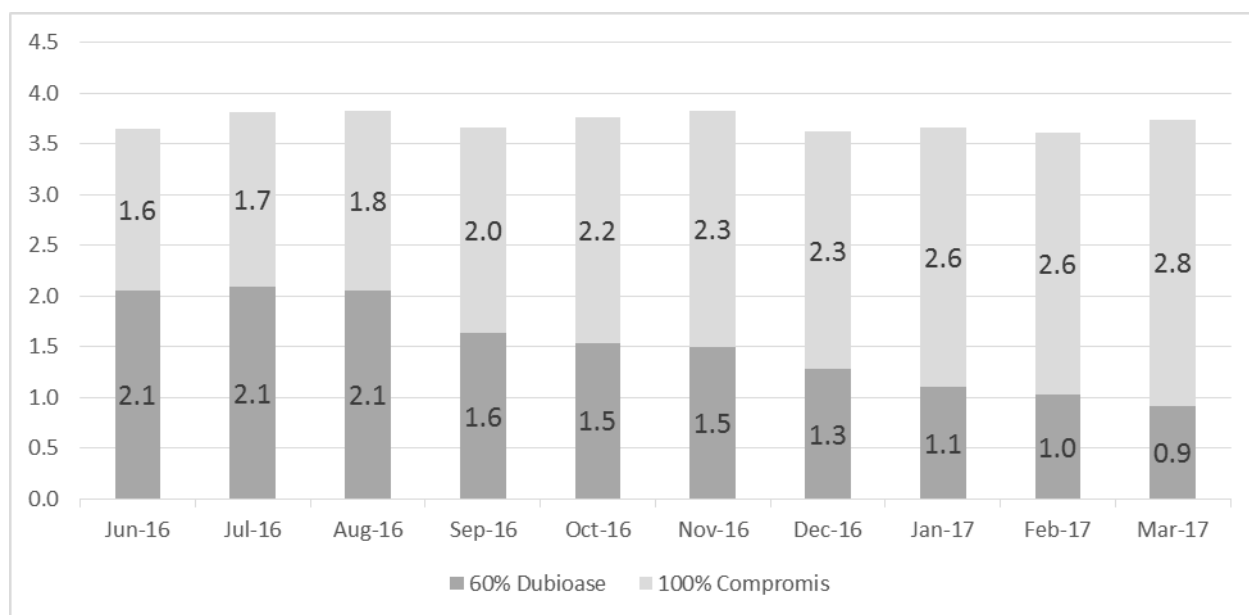
Având în vedere că cele mai mari portofolii de credite sunt concentrate anume în cele trei bănci supravegheate de BNM, conchidem că 73% din toate creditele problematice din sistemul bancar sunt concentrate în aceste trei bănci. Adică, BNM în prezent este responsabilă direct sau indirect de gestionarea și soluționarea a $\frac{3}{4}$ din creditele proaste din sistemul bancar.

Ponderea creditelor compromise pe fiecare bancă comercială, % în total credite compromise.

În acest context, am putea concluziona că, aparent, BNM a reușit stoparea procesului de formare a creditelor noi dubioase și compromise, însă soluționarea celor existente este dificilă. Graficul de mai jos relevă că volumul creditelor dubioase și compromise a rămas practic neschimbat, însă s-a modificat structura lor. Dacă în iunie 2016 prevalau creditele dubioase, 2,1 miliarde lei față de 1,6 miliarde lei credite compromise, atunci în martie 2017 volumul creditelor dubioase s-a redus la 920 milioane lei, în schimb creditele compromise au crescut până la 2,8 miliarde lei. Altfel spus, nu a fost posibil de soluționat problemele cu majoritatea creditelor dubioase și ele s-au transformat în credite compromise. În schimb, a fost redus considerabil volumul creditelor dubioase noi create. Putem presupune că în 1-2 ani situația se va ameliora, însă acest lucru este posibil doar prin îmbunătățirea procesului de gestionare a creditelor proaste și amplificat de relansarea creditării cu respectarea rigorilor prudențiale și de bună guvernanta.

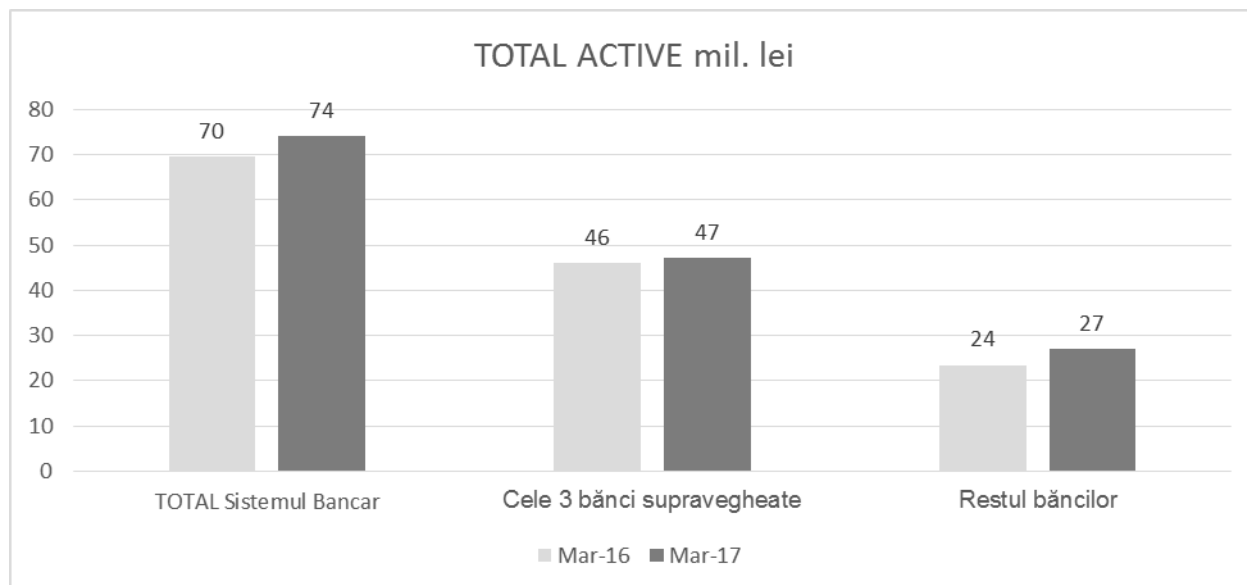
Evoluția creditelor dubioase și compromise din sistemul bancar, miliarde lei.

8. Evoluțiile și perspectivele celor trei bănci care se află sub supravegherea specială a BNM (Moldincombank Moldova, AgroIndbank, Victoriabank)

Băncile care se află sub supravegherea specială a BNM (MICB, MAIB și Victoriabank) reprezintă la moment fundamentul sistemului bancar al Republicii Moldova, aceste bănci deținând cca 63% din totalul activelor din sistemul bancar. După introducerea procedurilor speciale, timp de aproape un an ponderea activelor acestora s-a redus nesemnificativ de la 66,2% în iunie 2016 până la 63% în martie 2017.

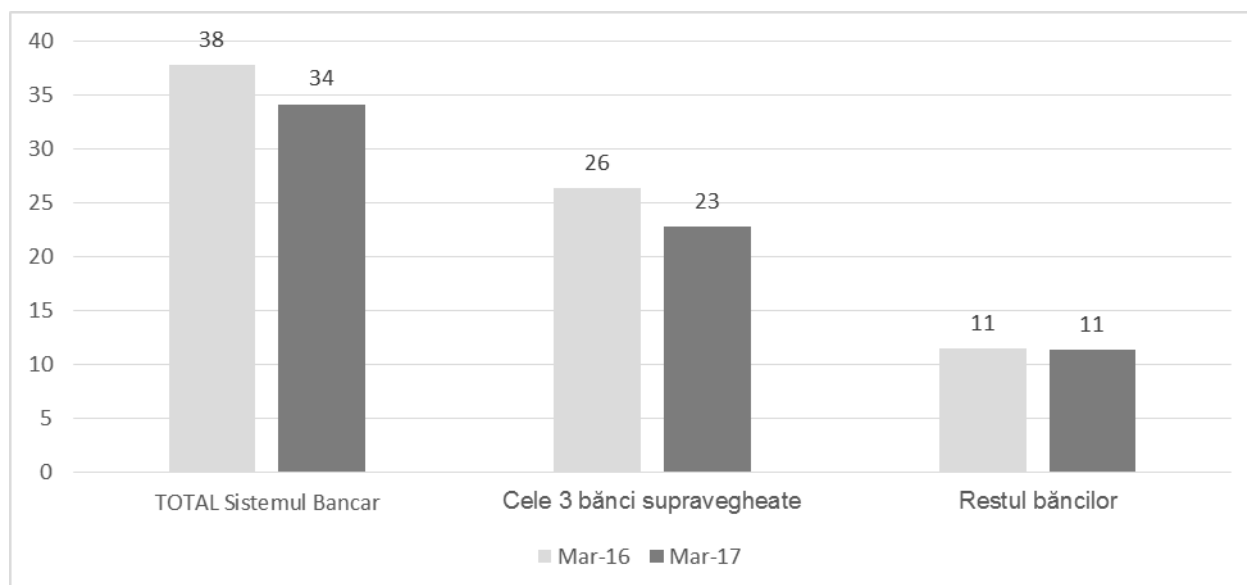
Total active în sistemul bancar, miliarde lei.

Băncile aflate sub procedură specială a BNM dețineau în iunie 2016 circa 70% din piața de credite din sistemul bancar. Chiar dacă soldul creditelor oferite de aceste trei bănci s-a redus cu 3,6 miliarde lei datorită măsurilor prudențiale impuse de către BNM, totuși ele continuă să dețină circa 2/3 din totalul creditelor oferite de sistemul bancar.

Dacă analizăm situația privind creditele oferite în economie putem concluziona că anul 2016 a fost un an destul de dificil: băncile care activau liber n-au reușit să-și majoreze portofoliul de credite, iar volumul total de credite oferit de sistemul bancar s-a redus doar datorită celor trei bănci aflate sub supravegherea BNM. Altfel, procesul de supraveghere a jucat un rol de temperare a activității de creditare din sistemul bancar.

Soldul datoriei la credite (suma de bază), miliarde lei.

În tabelul de mai jos sunt enumerate principalele etape parcurse de BNM în privința celor 3 bănci.

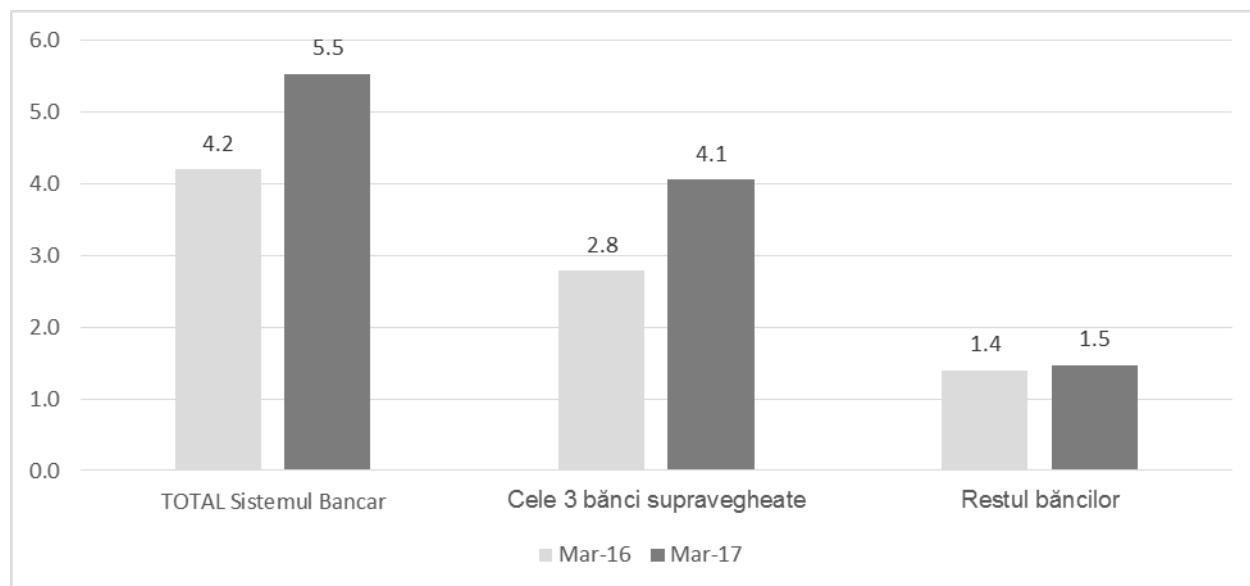
	MAIB	MICB	VB
22.01.16	BNM a anunțat că a blocat un grup de acționari care activau concertat		
02.03.16	1. BNM a blocat un alt grup de acționari care activau concertat (au achiziționat 39,58% din acțiuni fără permisiunea prealabilă a BNM). 2. BNM a obligat acționarii să înstrăineze în termen de 3 luni de la 02.03.16 acțiunile aferente cotei substanțiale în bancă. 3. BNM a prescris desfășurarea Adunării Generale Extraordinare a Acționarilor (AGEA) în termen de 30 de zile.	BNM a retras confirmarea a doi administratori (vicepreședinți ai Comitetului de conducere).	
16.03.16	BNM a retras confirmarea a trei membri ai Consiliului Băncii.		
27.06.16		Studiu diagnostic al situației din bancă. Nu s-au atestat careva riscuri, dar s-au conturat câteva domenii care trebuie consolidate.	Studiu diagnostic al situației din bancă Nu s-au atestat careva riscuri, dar s-au conturat câteva domenii care trebuie consolidate.
22.09.16			BNM a confirmat doi membri ai Consiliului de Administrație și a reiterat faptul că consiliul este funcțional.
20.10.16		1. BNM a blocat un grup de acționari care activau concertat, prin achiziționarea unei cote de 63,89% din capitalul social al băncii fără permisiunea prealabilă scrisă a BNM. 2. Au fost limitate unele drepturi ale acționarilor, cum ar fi cel de vot. 3. BNM a instituit regimul de intervenție timpurie.	
21.10.16		BNM a aprobat conducerea băncii în cadrul intervenției timpurii.	
28.10.16		BNM a explicat public intervenția timpurie impusă.	
17.11.16		Au fost desemnați membrii Comitetului de Conducere a băncii.	
19.01.17		BNM a prelungit mandatul administratorilor temporari ai băncii, cu excepția unei	

		singure persoane.	
02.02.17		A fost desemnat un administrator temporar al Consiliului băncii, în locul celui nenumit la 19.01.17.	
23.03.17			BNM a aplicat amenzi unor acționari pentru nerespectarea cerințelor legislației.
13.04.17		BNM a aplicat sancțiuni foștilor administratori ai băncii pentru încălcarea regulilor de creditare, evaluarea activelor, etc.	
14.04.17		BNM a prelungit pe o perioadă de 3 luni mandatul administratorilor temporari.	

Din datele prezentate de către BNM putem concluziona că procesul de îmbunătățire a situației la unele din aceste bănci a fost destul de anevoios, ceea ce a impus BNM să prelungească de două ori termenul de supraveghere specială. Totodată, observăm că BNM a îmbunătățit în această perioadă sistemul de raportare a creditelor neperformante, ceea ce a permis identificarea realității triste în practicile de creditare.

Ca rezultat, în perioada iunie 2016 – martie 2017 volumul creditelor neperformante din sistemul bancar a crescut cu 1,34 miliarde lei sau cu 32% (de la 4,2 miliarde în 2016 până la 5,54 miliarde în 2017). Această majorare este determinată de agravarea situației la cele trei bănci supravegheate. Situația la celelalte bănci nu s-a schimbat esențial.

Soldul datoriilor la credite neperformante (suma de bază), miliarde lei.

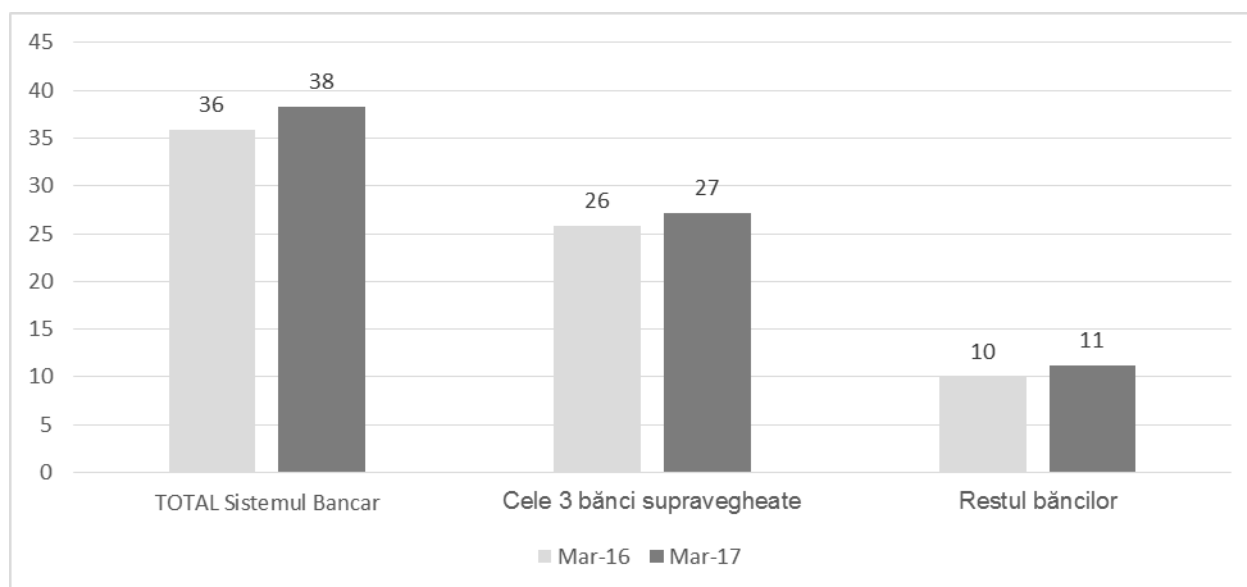
Totuși, această evoluție negativă a portofoliului de credite se datorează și ajustării sistemului de evidență și raportare, mult mai prudentă.

În rest, activitatea băncilor a rămas stabilă. Putem constata că gradul de încredere față de bănci nu s-a diminuat, fapt confirmat indirect de capacitatea băncilor de a atrage depozite de la persoanele fizice.

Cele trei bănci supravegheate de BNM dețin peste 70% din depozitele persoanelor fizice. În perioada analizată volumul depozitelor atrase a crescut cu 6,8%, ajungând la 38,2 miliarde lei în martie 2017 față de

35,8 miliarde lei în iunie 2016. Putem observa că ritmul de creștere a atragerii depozitelor persoanelor fizice de către băncile supravegheate este similar celui din restul băncilor.

Depozite persoane fizice, miliarde lei.

Dacă am compara ritmul de creștere a depozitelor atrase de la persoanele fizice, nivelul de creditare a economiei și modificarea portofoliului de credite neperformante, putem concluziona că cele trei bănci supravegheate se confruntă cu probleme de management și bună guvernare și mai puțin cu probleme de imagine și neîncredere din partea cetățenilor.

Chiar și în condițiile unui fundal informațional negativ, gradul de încredere al cetățenilor măsurat prin volumul depozitelor persoanelor fizice nu s-a înrăutățit. În schimb, băncile depășesc cu greu problema creditelor neperformante și este evidentă reducerea cererii de credite pentru activități economice.

Concluzii și recomandări

În perioada de monitorizare au fost înregistrate anumite progrese în activitatea sectorului financiar bancar din Republica Moldova, cu toate acestea, el rămâne în continuare expus unor riscuri sporite de fraudare. Aceste riscuri, în mare parte, vin din partea grupurilor de interese care sunt direct sau indirect implicate în gestionarea atât a sectorului în întregime, cât și a unor bănci aparte. De rând cu sectorul bancar, și alte sectoare financiare non-bancare sunt expuse riscurilor de fraudare, în special, sectorul asigurărilor, un domeniu mai puțin monitorizat de autoritățile publice și mai puțin dispus să respecte standardele de activitate și normele prudențiale.

BNM și băncile comerciale n-au reușit deocamdată să finalizeze procedurile de analiză și evaluare a fiecărei bănci în parte, așa cum reiese din angajamentele autorităților față de instituțiile internaționale (Memorandumul cu FMI în special). Procesele de transparentizare a proprietarilor și beneficiarilor finali ai instituțiilor bancare nu au fost finalizate. Trei bănci (MAIB, MICB și Victoriabank) rămân sub supravegherea specială instituită de BNM în iunie 2015.

Investigarea fraudelor bancare din Republica Moldova este lentă, fără o delimitare clară între diferite tipuri de fraude care au avut loc în sistemul bancar. Sunt admise multiple scurgeri de informații, care au menirea să modeleze o percepție publică asupra investigării fraudelor bancare agreată de guvernare. Doar o investigație credibilă poate stabili cu exactitate actorii, coordonatorii și instituțiile implicate în fraudă, mărimea fondurilor extrase, beneficiarii reali, pentru ca ulterior să fie posibilă recuperarea, cel puțin, a unei părți din mijloacele fraudate.

Se multiplică încercările de legalizare în Republica Moldova a fondurilor extrase prin metode dubioase și frauduloase. Încercarea de a promova proiectul legii privind legalizarea capitalurilor a fost blocată grație insistenței partenerilor externi și a societății civile. Iar CNA în raportul de expertiză anticorupție a constatat că acest concept de "liberalizare" se apropie de metodele și tehnicile de spălare a banilor de origine ilegală cu o ulterioară introducere a acestora în circuitul legalizat.

Totodată, legea prin care garanțiile guvernului pentru creditele de urgență oferite de BNM celor trei bănci în dificultate au fost convertite în datorie internă de stat menține riscul legalizării fondurilor obținute fraudulos. Legalizarea mijloacelor s-ar putea produce dacă 40% din valorile mobiliare de stat din portofoliul BNM ar fi procurate de către investitori cu mijloace de origine frauduloasă, care ulterior ar obține mijloace financiare din bugetul de stat în schimbul valorilor de stat obținute de la BNM.

Tărăgănarea și împiedicarea implementării prevederilor Memorandumului de politici economice și financiare dintre Republica Moldova și FMI ar putea duce la oprirea programului aprobat în noiembrie 2016. Există riscul ratării și altor oportunități de finanțare din exterior care depind sau sunt condiționate de programul cu FMI.

Recenta decizie a Parlamentului european privind acordarea asistenței macro-financiare pentru Republica Moldova în sumă de 100 milioane euro arată un atașament al Uniunii Europene față de propriile angajamente. Totodată, au fost impuse condiții dure pentru debursarea fiecărei tranșe din asistența macro-financiară, printre acestea avansarea investigării fraudelor bancare și a reformelor din sectorul financiar.

Activitatea companiilor internaționale de investigare a fraudelor bancare Kroll și Steptoe&Johnson trebuie însoțită de urgentarea anchetelor interne și externe, gestionate de organele naționale. Recuperarea fondurilor fraudate depinde, în mare măsură, de implicarea autorităților locale care până la moment au fost mai mult observatori pasivi și au neglijat constatările și concluziile companiilor sus-menționate.

Nivelul activității de creditare a băncilor comerciale este sub nivelul creșterilor economice declarate. La moment, băncile nu-și îndeplinesc funcțiile de bază de creditare a activităților economice, ci atrag resursele pentru a le plasa ulterior în instrumentele BNM sau pentru a le oferi cu împrumut guvernului. Aceste resurse sunt oferite guvernului la dobânzi relativ mari comparativ cu alternativele de împrumuturi externe pe care le are Republica Moldova.

Restabilirea credibilității instituțiilor financiar-bancare depinde de reușita implementării noului cadru legal din domeniu adoptat la insistența instituțiilor financiare internaționale în 2016. Transparența acționariatului

și noile modele de guvernanță corporativă impuse băncilor comerciale pot reabilita credibilitatea, asigura transparență și previzibilitatea în activitatea acestora.

Investigații jurnalistice realizate în cadrul proiectului

Judecătorii miliardului furat

Datorii de sute de milioane de lei ale unor agenți economici care au contractat pe parcursul anilor 2010-2013 credite de la Banca de Economii, Banca Socială și Unibank riscă să nu fie recuperate niciodată din cauza unor hotărâri judecătorești prin care fie sunt anulate contractele de împrumut, fie este legalizată lichidarea acestor companii cu transferarea activelor spre zone off-shore. Deși cunosc despre astfel de cazuri, procurorii nu au inițiat deocamdată niciun dosar penal privind implicarea judecătorilor în scheme de eschivare a unor companii de la restituirea creditelor contractate de la cele trei bănci aflate în proces de lichidare. Potrivit Procuraturii Anticorupție, în prezent, numai Banca de Economii are înaintate în judecată acțiuni civile în valoare de circa 13,5 miliarde de lei. Cele mai multe dintre aceste dosare au fost examinate de aceiași magistrați, vizați în mai multe scandaluri mediatice.

Cum a „șters” Curtea de Apel Chișinău o datorie de peste 2,5 milioane de dolari

DECIDE:

Se admite apelul declarat de Gheaur Alexandru.

Se casează integral hotărârea Judecătoriei Rîșcani m. Chișinău din 10.07.2015 pronunțată în pricină și se emite o nouă hotărâre prin care:

Se declară nul contractul de credit nr. 160/2010 din 09.06.2010, nr. 247/2010 din 12.08.2010 și nr. 9/2010 din 16.01.2012 încheiat între SRL „Azolux” și SA Banca Socială, cu aducerea părților în poziție inițială și încasarea de la SRL „Azolux” pentru SA Banca Socială 381 607 dolari SUA și 3 012 283 lei.

Se încasează solidar de la SRL „Azolux” și SA Banca Socială pentru Gheaur Alexandru cheltuielile 43 750 lei suportate prin plata taxei de stat la depunerea acțiunii și la depunerea cererii de apel și 7 500 lei cheltuieli de asistență juridică.

Decizia cu drept de recurs la Curtea Supremă de Justiție în termen de 2 luni de la data comunicării deciziei integrale.

Președintele ședinței

Victor Pruteanu

Judecătorul

Ana Gavrilă

Judecătorul

Ludmila Popova

Pe 20 iunie 2017, Consiliul Superior al Magistraturii (CSM) [a acceptat cererea de demisie de onoare](#) a judecătoarei Curții de Apel Chișinău, Ludmila Popova. Acum un an, magistrata era vizată într-o sesizare a guvernatorului Băncii Naționale a Moldovei, către Colegiul disciplinar al CSM, prin care se cerea verificarea competenței profesionale a judecătoarei și a colegilor săi de instanță Ana Gavrilă și Victor Pruteanu, în examinarea unui dosar care se referea la niște credite acordate de Banca de Economii. În noiembrie 2015, cei trei judecători de la Curtea de Apel Chișinău [au dat curs unei cereri depuse de Alexandru Gheaur](#), administrator și asociat unic al Azolux SRL, prin care acesta cerea declararea nulă a unor contracte de credit și ipotecă semnate de firmă cu Banca Socială. Drept pretext pentru anularea creditelor în valoare de 1,5 milioane de dolari și 21,5 milioane de lei, contractate în perioada 2010-2012, Gheaur a invocat faptul că adunarea generală a acționarilor firmei nu a luat niciodată o decizie de contractare a unui credit de la Banca Socială. Chiar dacă, până în 2015, Azolux SRL și-a

onorat cu regularitate obligațiile față de bancă, restituind o parte din credit și dobândă, judecătorii de la Curtea de Apel Chișinău au dispus anularea creditelor pentru că acestea ar fi fost contractate cu grave încălcări.

Rea-voința judecătorilor nu a fost demonstrată

Decizia instanței a fost ulterior [anulată de Curtea Supremă de Justiție](#), dar dosarul continuă să se afle pe rol, fiind examinat în acest moment din nou de Curtea de Apel Chișinău.

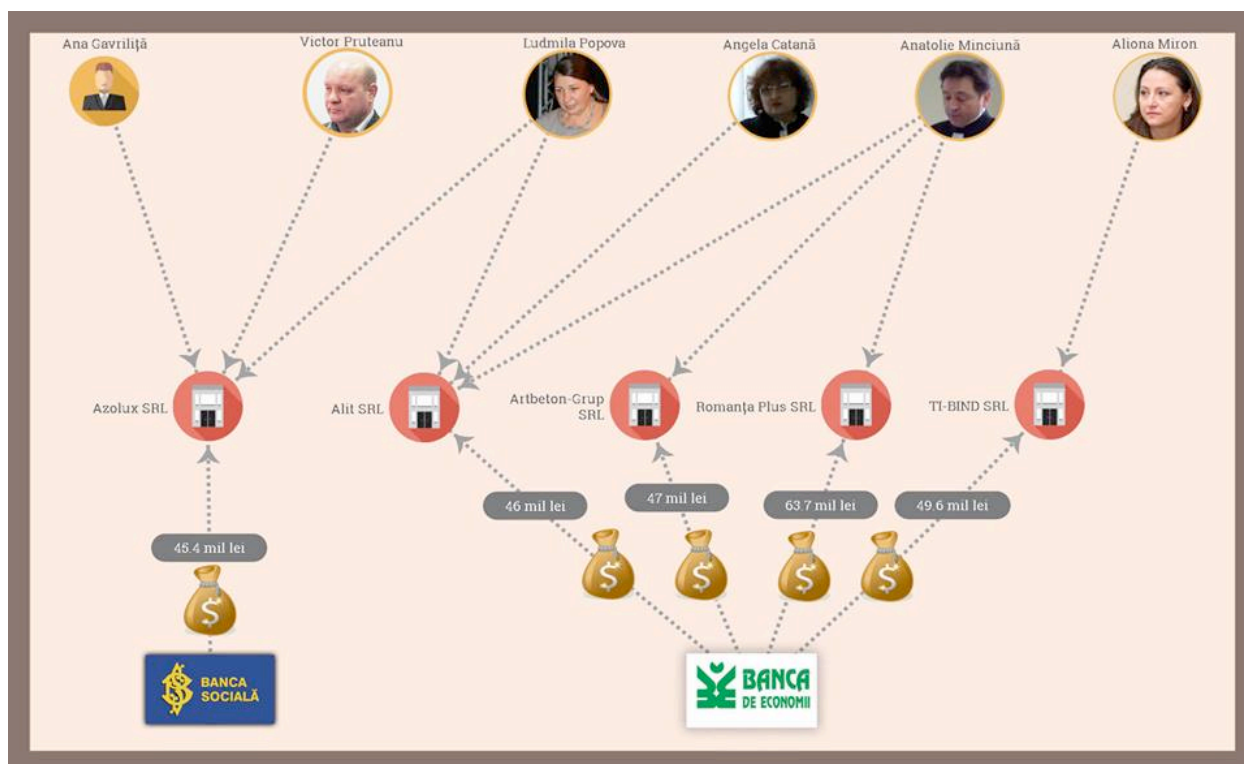
Deși a reținut toate aceste detalii, [Colegiul disciplinar al CSM a decis](#), în ianuarie 2017, să nu îi sancționeze pe magistrații de la Curtea de Apel Chișinău care au dispus anularea contractelor de credit. Motivul este că nu au fost stabilite circumstanțe care ar demonstra că cei trei judecători ar fi „aplicat în mod intenționat, cu rea-voință sau repetat din neglijență gravă legislația contrar practicii judiciare uniforme”, se arată în hotărârea Colegiului.

[Azolux SRL a fost fondat în martie 2009](#), cu doar un an înainte de a contracta primul împrumut de la Banca Socială. În momentul acordării creditelor, asociat unic al firmei era Ruslan Panfile, iar Gheaur a preluat compania abia în 2015.

Plecați în demisie de onoare

Ludmila Popova este ultimul membru al completului de judecată care a examinat dosarul Azolux SRL și care și-a dat demisia. La începutul lui decembrie 2016, CSM a acceptat și cererile de demisie „onorabilă” ale Anei Gavrilă și Victor Pruteanu. Ambii magistrați se regăsesc în lista judecătorilor în privința cărora Ministerul Justiției a inițiat anul trecut acțiuni în regres pentru recuperarea prejudiciului achitat de Republica Moldova în cadrul unor dosare pierdute la CEDO. În 2014, [presa scria despre Ana Gavrilă că ar fi luat decizii în cadrul unui dosar](#) privind deposedarea ilegală a unei companii de proprietăți private. Judecătorul Victor Pruteanu [a fost acuzat în februarie 2013](#) de procurori că ar fi constrâns o persoană să-i dea mită un aparat de aer condiționat. Procurorii Anticorupție au percheziționat biroul lui Pruteanu, cazul fiind anunțat drept un succes al oamenilor legii. Peste doar trei luni, cauza penală a fost clasată pe motiv că nu a fost constatată estorcarea de bunuri. Demisiile lui Gavrilă și Pruteanu au avut loc în plin proces de examinare a sesizărilor depuse la Colegiul disciplinar în cauza Azolux SRL.

„Acești judecători trebuie să înțeleagă de fapt că nu prejudiciază băncile cu 100 milioane de lei, dar până la urmă prejudiciază cetățenii Republicii Moldova. Acest caz ne vorbește că sistemul judecătoresc încă reprezintă o problemă în Republica Moldova și o constrângere nemijlocită în rambursarea banilor fraudai”, a declarat prim-ministrul Pavel Filip, în aprilie 2016, la prima ședință a Comitetului permanent de monitorizare a cazurilor de interes social sporit, cu referire la dosarul Azolux SRL.

Cum s-au eschivat șase companii de la returnarea creditelor de la Banca de Economii și Banca Socială, prin intermediul unor decizii judecătorești. Infografic: CIJM

Ex-judecătorii Gavriliță și Pruteanu, deranjați de subiect

Centrul de Investigatii Jurnalistice i-a contactat pe judecătorii Victor Pruteanu și Ana Gavriliță pentru a le solicita un comentariu despre decizia adoptată în dosarul Azolux SRL. Pruteanu ne-a închis telefonul îndată după ce ne-am prezentat, iar Ana Gavriliță ne-a răspuns scurt că pe acest caz s-a expus CSM și dacă suntem curioși, să citim decizia Consiliului.

Întrebată de reporterii Centrului de Investigatii Jurnalistice de ce nu i-a dat dreptate băncii în procesul de judecată împotriva Azolux, Ludmila Popova ne-a răspuns că oricine poate avea acces la dosar ca să vadă motivarea magistraților. „În decizia Colegiului disciplinar sunt motivările noastre pe dosarul Azolux. Nu pot comenta mai mult. Mi-am expus părerea în hotărârile adoptate. Instanța superioară a verificat legalitatea actului emis de noi și a adoptat o altă decizie. Asta e tot. Mai mult de ce e scris acolo nu putem explica. Cât despre acuzațiile domnului Filip, fiecare are dreptul la părere. Judecătorii adoptă hotărâri în baza probelor, iar mai departe fiecare poate comenta cum vrea”, a spus Popova.

Am telefonat la oficiul companiei Azolux pentru a discuta cu Alexandru Gheaur. Secretara acestuia ne-a anunțat că șeful nu este pe loc, dar ne-a promis că revine dumnealui cu un telefon, lucru care nu s-a întâmplat.

Firma din apartamentul juristului BEM și creditul de 2,2 milioane de euro

De mai bine de doi ani de zile, Banca de Economii depune eforturi pentru a recupera, în judecată, o datorie de 2.268.127 de euro și aproape 200.000 de lei de la [compania Artbeton-Grup SRL](#). În 2011, firma, înregistrată în apartamentul șefului Direcției juridice a Băncii de Economii, Mihail Bejenari, a contractat de la BEM un credit în valoare de 1.500.000 de euro pentru procurarea materialelor de construcție. Drept gaj, au fost plasate un complex de clădiri de producere și depozite și terenul aferent acestora, situate în orașul Lipcani, raionul Briceni. Imobilele au intrat în posesia lui Vladislav Iusupov, administrator și fondator unic al Artbeton-Grup SRL, [cu doar două săptămâni înainte de contractarea creditului](#). Valoarea estimativă a gajului a fost determinată de compania Constimobil-NL SRL, evaluator Natalia Lvovskaia, la prețul de 39.600.992 de lei. În procesul-verbal al ședinței Comitetului de credit al BEM la care a fost luată decizia de acordare a creditului figurează și semnătura lui Bejenari, membru al acestui comitet.

Ping-pong în judecată și magistratul de neînlocuit

Timp de mai bine de trei ani, firma s-a eschivat să restituie împrumutul, acumulând penalități și datorii la dobândă de peste 700.000 de euro, iar în noiembrie 2014, Artbeton-Grup SRL s-a adresat în judecată cerând intentarea procedurii de insolabilitate. Pentru a se spăla pe mâini de împrumutul de la BEM, compania i-a transmis băncii bunurile gajate. Evaluate din nou, de această dată la cererea BEM, imobilele și terenul de la Briceni au fost estimate de Bursa Imobiliară Lara la valoarea de doar 3.150.000 de lei, adică de peste zece ori mai puțin decât la evaluarea prezentată în momentul contractării creditului. Fiind evident că din vânzarea acestor imobile banca nu are cum să își recupereze banii împrumutați, BEM a cerut ca datoriile față de ea să fie incluse de administratorul insolabilității Artbeton-Grup în tabelul de creanțe al firmei, pentru a fi recuperate direct, dar a fost refuzată. Au urmat mai multe procese de judecată. Mai întâi, Curtea de Apel Chișinău, prin judecătorul Anatolie Minciună, a respins cererea BEM pe motiv că a fost depusă tardiv. În februarie 2016, Curtea Supremă de Justiție a admis cererea BEM și a trimis dosarul la rejudecare în instanța de apel. Pe 7 aprilie 2016, același magistrat de la Curtea de Apel Chișinău repetat a respins contestația Băncii de Economii, iar în iunie 2016 [Curtea Supremă de Justiție a întors dosarul la rejudecare](#), la același judecător Minciună, pentru a treia oară (!). Deocamdată, aceasta este ultima soluție pe dosar.

Banii s-au „scurs” în off-shore

Între timp, Artbeton-Grup a reușit să transfere banii împrumutați de la BEM, circa 2,4 milioane de euro, către două companii off-shore: [Samerdale Holdings LTD](#) din Cipru și Ventor Management Ltd din Belize, în baza unor contracte de procurare a materialelor de construcție. În 2015, FISC a constatat că tranzacțiile cu firmele off-shore au fost fictive, or ultimele nu i-au livrat firmei Artbeton-Grup marfă în valoare de peste 23 de milioane de lei. Artbeton-Grup a fost amendată pentru aceasta de către FISC cu 9,3 milioane de lei. Astăzi, Artbeton-Grup nu dispune de bunuri imobile, mobile sau bani pe conturi pentru a putea restitui împrumutul de la bancă. Din 2013 și până în prezent, BEM a organizat peste 20 de licitații publice în care a încercat să vândă depozitele și terenul din Lipcani, gajate de Artbeton-Grup SRL. Ultima licitație a avut loc pe 14 iunie 2017. Banca propune spre vânzare terenul de 20 de hectare și clădirile cu suprafața de 13.000 de metri pătrați, din Lipcani la prețul de 1.450.000 de lei, ceea ce reprezintă doar 3,5% din valoarea datoriei pe care o are Artbeton-Grup față de BEM.

Iunie 07, 2017

► Noutăți corporative

Negocieri directe VINURI DE
COLECȚIE

Iunie 07, 2017

► Noutăți corporative

Licitație comercializare activele
băncii - alte...

Licitație comercializare bunuri gajate_14.06.2017

BANCA DE ECONOMII S.A. în proces de lichidare, desfășoară la data de 14 iunie 2017, ora 11:00, pe adresa: mun. Chișinău, str. Columna 115, licitația „cu strigare” privind comercializarea bunurilor gajate/ipotecate în favoarea Băncii, după cum urmează:

• Case de locuit și încăperi locative:

lot nr. 22 – casă de locuit individuală și construcție comercială, prestarea serviciilor (nr. cad. 8950202.042.01; 02) $S_{tot}=106.7$ (74.1+32.6) m² și teren de pământ aferent (nr. cad. 8950202.042) $S=0.0541$ ha din suprafața totală de 0.1525 ha, amplasate în r-nul Telenesti, com. Sărătenii Vechi, sat. Sărătenii Vechi. Valoare de expunere 30,000.00 lei; [FOTO](#)

lot nr. 185 – clădiri administrative și de producere (nr. cad. 1402105.002.01-10) $S_{tot}=13,579.4$ m² și teren de pământ aferent (nr. cad. 1402105.002) $S=20.0974$ ha, amplasate în r-nul Briceni, or. Lipcani, str. Libertății 235. Valoare de expunere 1,450,000.00 lei; [FOTO](#)

lot nr. 192 - construcție hidrotehnică (nr. cad. 6001102.364.01) $S=8,068.6$ m² și dreptul de folosință asupra terenului de pământ aferent (nr. cad. 6001102.364) $S=47.8376$ ha, amplasate în r-nul Nisporeni, or. Nisporeni, extravilan. Valoare de expunere 1,360,000.00 lei; [FOTO](#)

lot nr. 201 - construcții comerciale/prestare servicii (grad de finisare 93%) (nr. cad. 9622205.446.01-06) $S_{tot}=963.4$ (323.7+290.0+133.1+15.6+183.3+17.7) m² și teren de pământ aferent (nr. cad. 9622205.446) $S=0.3384$ ha, amplasate în UTA Găgăuzia, sat. Congaz, str. 28 Iunie 2 A. Valoare de expunere 800,000.00 lei; [FOTO](#)

A

nunțul licitației din 14 iunie 2017, organizată de BEM, pentru a vinde bunurile gajate de Artbeton-Grup. Terenul și construcțiile sunt vândute cu 1,4 milioane de lei

Samerdale Holdings Ltd din Cipru a fost implicată în tranzacții similare de vânzări fictive și cu alte companii care au contractat credite de la BEM în valoare totală de peste șase milioane de euro. Off-shore-ul a fost lichidat în aprilie 2014.

Clădirile administrative și de producție din Lipcani, raionul Briceni, gajate de Artbeton-Grup pentru un credit de 1.500.000 de euro acordat de BEM

Judecătorul cu trecut controversat

Anatolie Minciună, judecător la Curtea de Apel Chișinău. Sursa foto:Curaj.tv

Astăzi, șeful Direcției juridice a Băncii de Economii, Mihail Bejenari, este judecat penal, fiind acuzat de implicare în acordarea frauduloasă a mai multor credite.

Anatolie Minciună a fost promovat la Curtea de Apel Chișinău în 2008, după ce fostul președinte Vladimir Voronin a respins candidatura lui în baza unor informații primite de la SIS. Potrivit unei anchete anterioare a Centrului de Investigații Jurnalistice, judecătorului i se imputa că l-a achitat pe David Mereșinschi, alias „Debil”, cunoscut drept o autoritate criminală, dar și pe membrii grupului acestuia; că cheltuielile și proprietățile sale nu corespund veniturilor declarate; că a făcut parte din completul de judecată care a examinat dosarul Întreprinderii de Stat Registru versus Intercomsoft

LTD. În baza hotărârii magistratului și colegilor săi de la Curtea de Apel, ÎS Registru a fost obligată să achite companiei Intercomsoft LTD despăgubiri în valoare de 7,8 milioane de dolari. Ulterior s-a stabilit că această decizie a fost adoptată cu grave ilegalități. În august 2015, [presa scria că Minciună ar fi fost vizat](#) într-un caz privind reținerea unui avocat suspectat că ar mai fi pretins de la o persoană 15.000 de euro pentru a-i influența pe magistrații Curții de Apel să emită o încheiere privind excluderea unor agenți economici din lista creditorilor în procesul de insolabilitate. Oamenii legii ar fi percheziționat atunci biroul de serviciu al lui Anatolie Minciună.

O dispariție ciudată

Judecătorul Minciună a refuzat să discute cu noi la telefon, insistând să avem o discuție pe viu. Contactat ulterior pentru a stabili o întâlnire, magistratul nu a mai răspuns la telefon.

Actualul administrator al insolabilității Artbeton-Grup, Corina Zaporojan, susține că în prezent procesele de judecată în cazul acestei companii sunt practic blocate. „Suntem încă în procedură de faliment. Pe dosare au fost depuse mai multe cereri de recuzare. Avem un dosar de bază privind insolabilitatea și unul privind atragerea la răspundere a factorilor de decizie din fosta conducere a companiei. Din cauza recuzărilor depuse de avocații fostului director și contabil al firmei desfășurarea ședințelor de judecată a fost stopată”, ne-a explicat ea.

Întrebată de ce Artbeton-Grup a refuzat să includă în tabelul de creanțe datoriile față de BEM, Zaporojan a precizat că ea a venit mai târziu în calitate de administrator al insolabilității companiei. „Înainte de mine a fost un tânăr, Victor Nemțanu. Eu nu știu de ce el a refuzat să recunoască creanțele BEM. Fiecare poartă răspundere pentru acțiunile sale. Eu în general nu înțeleg de ce domnului și-a dat demisia din funcția de administrator al insolabilității Artbeton-Grup, iar ulterior și-a ridicat și autorizația de la Ministerul Justiției”, ne-a comunicat administratoarea. Zaporojan a confirmat că nu există niciun bun procurat de Artbeton-Grup de la companiile off-shore. Baniile doar le-au fost transferați.

„Nu știu dacă există posibilități ca BEM să își recupereze creanțele. Există un bun imobil înregistrat la Cadastru pe numele Artbeton-grup, dar valoarea lui e mult mai mică. Despre Iusupov (fostul proprietar al firmei – n.r.) nu pot să vă spun nimic. Nu l-am văzut niciodată. El are un reprezentant legal în judecată. Doar pe acea persoană am văzut-o”, a precizat sursa.

„Lucrurile trebuie demonstrate”

Nu am reușit să luăm legătura cu fostul proprietar al Artbeton-Grup. Vladislav Iusupov și-a schimbat numărul de mobil, iar la domiciliu nu a fost de găsit. Avocatul acestuia, Dumitru Harea, a refuzat să ne ofere detalii despre procesul de judecată, pretextând că este vorba despre o informație confidențială între apărător și client. „Nu pot să vă spun dacă domnul Iusupov pledează nevinovat. Acolo, în judecată, au fost lansate diferite acuzații, dar asta nu înseamnă că totul este adevărat. Lucrurile trebuie demonstrate”, ne-a declarat Harea. Avocatul nu a putut să explice de ce dosarul de fiecare dată ajunge la judecătorul Minciună. „Pe unul dintre dosare (cel care vizează atragerea la răspundere a factorilor de decizie ai companiei – n.r.) am cerut recuzarea acestui magistrat pentru că nu am fost de acord cu soluția dată anterior pe caz”, a menționat Harea.

Fostul administrator al insolabilității Artbeton-Grup, Victor Nemțanu nu a fost de găsit.

Două ordonanțe, un off-shore și 95 de milioane

Alte 4,6 milioane de euro, echivalentul a circa 95 de milioane de lei, Banca de Economii i-a pierdut în instanță în baza a două ordonanțe judecătorești prin care s-a dispus transferarea banilor către o companie off-shore din Panama, Intersoft Universal AG. Aceste sume erau datorate băncii de către firmele [TI-Bind SRL](#) și [Alit SRL](#). Deși aparent companiile nu au nicio legătură între ele, schema prin care acestea au contractat credite de la BEM și apoi au transferat banii în off-shore, cu ajutorul judecătorilor, este identică. În perioada august 2010 – noiembrie 2012, TI-Bind SRL și Alit SRL au împrumutat de la bancă [2,4 milioane de euro](#) și, respectiv, [2,2 milioane de euro](#). În mod misterios, cele două firme au mers în aceeași zi la bancă pentru a cere semnarea unor acorduri adiționale. Tot în aceeași perioadă, în iunie 2013, reprezentatul Intersoft Universal AG s-a adresat în judecată cerând recuperarea unor pretinse datorii de la cele două companii. Cererile au fost depuse în instanțe diferite, iar judecătorii au semnat ordonanțe de satisfacere a pretențiilor off-shorului la distanța de o lună una de la alta. În cazul TI-Bind, ordonanța prin care s-a permis transmiterea tuturor bunurilor firmei, inclusiv a celor gajate la BEM, pare să fi fost adoptată de magistrata Judecătoriei Râșcani, Aliona Miron, pe data de 26 iunie 2013. În cazul Alit SRL, ordonanța aparține magistrei Angela Catană de la Judecătoria Centru, și a fost emisă pe data de 17 iulie 2013. Deși apar înregistrate în baza de date a hotărârilor judecătorești, în locul încheierilor pe aceste dosare se deschid foi curate.

	Informația
Numărul dosarului	41-2p/o-5209-13062013
Părțile dosarului	Intersoft Universal AG vs Lefter Aurel
Tipul Dosarului	Civil
Data ședinței	14-06-2013
Ora ședinței	16:30
Sala ședinței	Riscani.Sala 5, judecator Aliona Miron
Rezultatul ședinței	
Data actualizării	28-06-2017 17:59
	Informația
Numărul dosarului	20-2p/o-8322-11072013
Părțile dosarului	Intersoft Universal AG vs SRL ALIT
Tipul Dosarului	Civil
Data ședinței	15-07-2013
Ora ședinței	16:30
Sala ședinței	Sediul Centru Biroul nr.204A - Judecătorul: Catană Angela N
Rezultatul ședinței	admis
Data actualizării	28-06-2017 18:23

Agenda ședințelor de judecată în cadrul cărora au fost emise ordonanțele în cazul TI-Bind și Alit SRL. Hotărârile judecătorești pe aceste cazuri nu au fost publicate

Aceiași magistrați, aceeași schemă

Cu ordonanțele la mână, Intersoft Universal AG s-a adresat către companii care, în aceeași zi, 17 decembrie 2013, au încheiat cu off-shorul din Panama tranzacții de împăcare și i-au transferat toate bunurile, rămânând falite.

Catană și Miron nu sunt singurii magistrați implicați în aceste cazuri. Pe 17 iulie 2017, în aceeași zi în care judecătoreștii Catană semna ordonanța de recuperare a datoriilor Alit SRL în favoarea Intersoft Universal AG, magistratul Anatolie Minciună, menționat mai sus, a adoptat o încheiere judecătorească prin care a scos de sub sechestru bunurile Alit SRL gajate la BEM, lăsând undă verde firmei pentru a intra în posesia acestora.

Reprezentanții BEM insistă până în prezent în instanțele de judecată să își recupereze banii împrumutați celor două companii. În cazul Alit SRL, în 2015, Curtea de Apel Chișinău, în persoana aceleiași judecătorești Ludmila Popova, menționată la începutul acestei investigații, a respins pretențiile băncii de anulare a tranzacției de împăcare din decembrie 2013, iar [CSJ a anulat hotărârea de judecată](#), stabilind că instanța în mod neclar și arbitrar a respins acțiunea înaintată de BEM și a trimis dosarul la rejudecare la Curtea de Apel în alt complet de judecată.

În cazul TI-Bind, există deja o hotărâre definitivă și irevocabilă de anulare a ordonanței judecătorești de la Râșcani și de restituire a bunurilor transmise companiei off-shore, dar executarea deciziei deocamdată nu este posibilă.

„Păcatele” judecătorești Catană

Judecătoreștii Angela Catană nu este la prima decizie scandaluoasă. În 2011, magistrata [a fost pedepsită de către Colegiul disciplinar](#) al Consiliului Superior al Magistraturii (CSM) cu mustrare aspră, pentru „aplicarea abuzivă a legii” și pentru „abateri cu vădită părtinitate”, pentru amnistierea unui violator. Un an mai târziu, în august 2012, Catană a fost acuzată de Primăria Chișinău că a adoptat o hotărâre prin care a depozitat municipalitatea de 20 de loturi de teren. Judecătoreștii a dispus înregistrarea dreptului de proprietate asupra terenurilor cu suprafața totală de mai multe hectare, aflate în toate sectoarele Capitalei, pe nunele a trei agenți economici, în temeiul proceselor-verbale ale unei licitații funciare, care în realitate nu s-a desfășurat. Primăria Chișinău, proprietara bunurilor imobile, nici nu a fost citată ca parte în procesul de judecată. Pentru această decizie, [Catană a fost din nou sancționată cu mustrare aspră](#).

Judecătoreștii Angela Catană [dispune de proprietăți care valorează milioane de lei](#). Este vorba despre patru apartamente, două case și mai multe terenuri pentru construcție, dar și terenuri agricole.

Contactată telefonic, judecătoarea Angela Catană ne-a comunicat că își amintește de acea ordonanță pentru că a fost urmată de un control de la CNA. „Ceva s-a verificat. BEM nu a fost parte în proces. Țin minte că a participat avocatul Victor Panțârșu și încă un avocat, nu îmi amintesc numele acestuia. Ulterior Panțârșu mi-a spus că CNA nu a descoperit ilegalități în legătură cu acea tranzacție. Mai multe nu cunosc”, a spus Catană.

Confidențialitate și „secret” al procesului

Victor Panțârșu și-a amintit cu greu de acest caz. Inițial avocatul ne-a declarat că nu poate să vorbească pentru că a semnat contract de confidențialitate. Panțârșu nu a putut să ne spună dacă a reprezentat interesele Alit SRL sau ale off-shore-ului. Ulterior, el a revenit și ne-a comunicat că a fost angajat de firma Alit SRL. „Nu îmi amintesc cine reprezenta interesele off-shore-ului, dar chiar dacă l-ați găsi nu cred că v-ar putea vorbi, fiind «legat» din cauza confidențialității pe care trebuie să o păstreze avocatul. Îmi amintesc de controlul de la CNA. Atunci nu au fost descoperite elemente ale unei infracțiuni și dosarul a fost clasat. Cred că asta se întâmpla în timpul Guvernului Filat”, a precizat apărătorul. Ordonanțele au fost emise în vara anului 2013, la câteva luni după demisia Guvernului Filat.

Mihail Pânzaru, actualul administrator al insolvenței Alit SRL, refuză să ofere detalii despre tranzacțiile dintre companie și firma off-shore. „Pe acest caz există un dosar civil și nu ar fi corect să comentez până când nu va fi o hotărâre judecătorească. Datoria, împrumutul, transmiterea banilor către off-shore sunt examinate în cadrul acestui dosar. Nu știu nimic despre ordonanța, nici nu m-am interesat de ea. Cât despre foștii proprietari ai Alit SRL, nu i-am văzut niciodată. E foarte greu să îi găsim”, ne-a spus Pânzaru.

Off-shorul care face „ravagii” și în Ucraina

[Intersoft Universal AG](#) a fost fondată în 2010, în Panama. Compania are drept fondatori alte companii off-shore cu istoric scandalos: Cascado AG și Systemo AG. Potrivit registrelor publice din Panama, ultima companie este administrată de Tatiana Itzel Saldana Escobar. Aceeași persoană apare ca director al firmei Tamlyn Group Corp, care, potrivit raportului Kroll, i-ar fi împrumutat, pe hârtie, 655.000 de euro ucraineanului Serghei Andriciuk pentru ca acesta să cumpere acțiuni în Banca Socială. Aceeași persoană apare în calitate de director al companiei off-shore „Горные машины” implicată în mai multe tranzacții dubioase în Ucraina și câștigătoare, în ultimii ani, a unui număr mare de licitații publice organizate în țara vecină.

Potrivit presei din Ucraina, [Cascado AG și Systemo AG figurează și în scandalul navei comerciale „Faina”](#), care în 2008 a fost capturată de pirați în preajma Somali. La bordul navei au fost descoperite 32 de tancuri T-72, care se îndreptau spre Sudan. Nava aparținea companiei Waterlux AG, fondată și administrată de Systemo AG și Cascado AG.

Niciun judecător cercetat penal

Viorel Morari, șeful Procuraturii Anticorupție, afirmă că nu își amintește să fi solicitat vreodată eliberarea acordului pentru pornirea urmăririi penale în privința vreunui judecător implicat în adoptarea unor astfel de hotărâri. Într-un răspuns oficial primit anterior de la instituția pe care o conduce Morari se precizează că „potrivit acțiunii civile care a fost înaintată de către BEM, prejudiciul cauzat băncii este estimat la suma de aproximativ 13,5 miliarde de lei”.

Viorel Morari, șeful Procuraturii Anticorupție

Teodor Cârnaț, membru al Consiliului Superior al Magistraturii, susține că și el a avut senzația că acțiunile acestor judecători ar fi putut fi concertate. „Chiar la penultima ședință a CSM am cerut sesizarea Procuraturii Generale în privința acțiunilor ex-judecătorului Pruteanu. Vreau să știu dacă există componentă penală în acțiunile acestuia sau a altor judecători implicați în adoptarea unor astfel de hotărâri. Voi verifica dacă Procuratura s-a sesizat. Din câte știu eu, cu excepția cazului Popova, Gavriliță și Pruteanu, nu au existat alte cauze disciplinare care ar viza hotărâri judecătorești prin care vreuna din cele trei bănci ar fi fost pusă în imposibilitatea de a recupera creditele neperformante”, a punctat Cârnaț.

Teodor Cârnaț, membru al CSM

Ion Guzun, consilier juridic în cadrul Centrului de Resurse Juridice:

„Mi se creează impresia că se încearcă protejarea descoperirii unor infracțiuni, rezultatul jafului fiind pus pe umerii cetățenilor. Numele judecătorilor implicați sunt cunoscute, denumirile firmelor nu reprezintă o noutate, faptul contractelor fictive este evident. De ce tac «micii»? De ce nu avem investigații penale și unde s-au

«pierdut» serviciile de informații, cei care trebuie să asigure securitatea statului și cei care trebuie să investigheze legalitatea acțiunilor judecătorilor? Jocul de-a ping-pongul este evident. Se pare că se așteaptă trecerea termenelor de prescripție, după care să înceapă iarăși pasarea de responsabilitate. Se creează impresia că cei implicați sunt asigurați să nu fie adoptate hotărâri în numele legii, cel puțin nu am văzut reacții, deși trebuiau să fie încă din 2012”.

Acest articol este realizat în cadrul proiectului „A Case Based Approach to Fighting Grand Corruption” implementat de Transparency International - Moldova în colaborare cu IDIS Viitorul și Centrul de Investigații Jurnalistice din Moldova.

<https://anticoruptie.md/ro/investigatii/justitie/judecatorii-miliardului-furat>